

Atviras tiesos pasakymas

Vytautas Šeštokas

Jau daug metų Lietuvos priėmimo į NATO klausimas aptarinėjamas Lietuvos ir iš-eivijos spaudoje. Yra daug prielaidų, spėliojimų, pranašavimų, kada tai įvyks, kiek Lietuvai kainuos. Nurodoma, kad Rusijos noras ir toliau išlaikyti Baltijos valstybes savo įtakos sferoje, jos spaudimas Vakarams gresia Lietuvos nepriklausomybės praradimu. Todėl daugelio lietuvių nuomone, Lietuvos priėmimas į NATO yra gyvybinis reikalas.

Tačiau atvykusių į Lietuvą NATO pareigūnų kalbos yra tik tautos mulkinimas. Šios nieko tikro nepasakančios dviprasmiškos kalbos jau yra galutinai nusibodusios. Įkyrėjo ir jų svarbiausias patarimas Lietuvai: "Tik

neužpykdykite rusų". Pagaliau atėjo laikas pasakyti tiesybę. Todėl Lietuvos Seimo pirmininko Vytauto Landsbergio griežtas pasisakymas NATO reikalui yra reikalingas ir sveikintinas. Gerai, kad bent vienas aukštas valstybės pareigūnas viešai ir be baimės pasakė tai, apie ką dauguma lietuvių jau seniai galvoja.

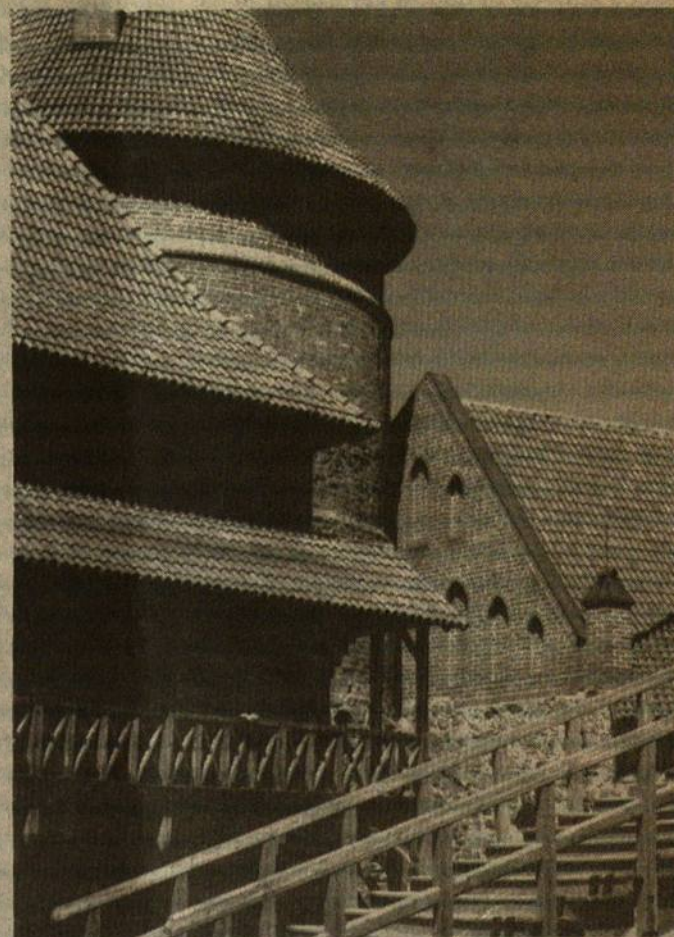
V. Landsbergis netikėtai griežtai sukritikavo NATO ir Vakarus už delsimą aiškiai pasakyti, kokios yra Lietuvos perspektyvos tapti Šiaurės Atlanto sąjungos nare. Verta pacituoti V. Landsbergio žodžius: "Kokia tai įstaiga, kuri neatsako į esminį raštą penkerius metus?", – retoriškai klausė V. Landsbergis tarptautinėje konferencijoje Vilniuje, priminęs, kad Lietuva dar 1994 metais pasiprašė priimama į NATO. "Mes prisidėjome prie jūsų saugumo, sakome Vakarams, ir jūs galėtumėte sutaupyti milijardus, šimtus milijardų. Tačiau kai mes norime saugumo savo nedidelei valstybei, kalbame į mūro sieną", – piktingai Lietuvos parlamento vadovas.

V. Landsbergis taip pat sukritikavo Vakarų nuolai-

džiavimą Rusijai ir nenorą ją "suerzinti" net kalbomis apie Baltijos valstybių priėmimą į NATO, pamirštant, kad Baltijos valstybės prieš 50 metų tapo Vakarų sandėrio su Sovietų Sąjunga aukomis. Seimo pirmininkas ragino Vakarus, nuolat finansiškai remiančius Rusiją, "tiesiai šviesiai" pasakyti jai: "Štai jums dar milijardas, bet pamirškite apie viešpatavimą Baltijos valstybėse".

V. Landsbergis nerimauja, kad apie Baltijos valstybes gali būti nutylėta per kitais metais Vašingtone įvyksiantį NATO viršūnių susitikimą, kuris nulems sąjungos tolesnę raidą. "Artėja diena, kai trys Vidurio Europos valstybės bus priimtos į NATO. Jeigu tą dieną nebus nieko pasakyta apie kitas apsisprendusias narystei, pirmiausia apie Lenkijos kaimynę ir strateginę partnerę Lietuvą, kitaip tariant, jeigu NATO 50-ies metų sukakties fanfaras pakeis tuščios frazės ir gėdinga tyla, tai regėsime moralinę ir politinę Vakarų katastrofą – baigė V. Landsbergis.

Šiems tiesos žodžiams jokių komentarų nebereikia.

Trakų pilies mūrai Lietuvos istoriją primena. J. Žygo nuotr.

suprantama, atitinkamą slaviškai kalbančiųjų nusiteikimą. Lietuvos lenkų mokyklose iki šiol galime išvysti klasišę kabantį ne Lietuvos, bet Lenkijos valstybės herbą (!). Nieko panašaus tikrai negalėtume išivaizduoti ir neaptiktume Lenkijos lietuvių mokyklose.

Šiandien Lietuvoje, siekiančioje glaudesnių ryšių su Europos Sąjunga, vis dažniau apsilanko įvairūs jos emisarai. Kreipdami akylų dėmesį į Lietuvoje gyvenančias tautines mažumas, *vargu, ar jie atsižvelgia į tą faktą, kad nei vokiečiai, nei prancūzai, nei anglai, pagaliau, net ir lenkai tokiu laipsniu, kaip lietuviai, nėra pergyvenę viena po kitos sekusių aneksijų ir nutautėjimo grėsmių.* Ir iš tiesų, argi gali jiems rūpėti, kad lietuvių tautos etninės žemės ne tik nuosekliai "tirpo", bet ir pats etnosociumas, savo artimiausių kaimynų dėka, ilgus šimtmečius neturėjo normalių pilnaverčio, civilizuoto vystymosi sąlygų ir ne kartą buvo atsidūręs prie išnykimo ribos.

Tokia yra istorinė realybė. Ji giliai, nors ir skirtingu turiniu yra įsirežusi ne tik lietuvių, bet ir lenko ar ruso, šiandien atstovaujančio jau tautinę mažumą Lietuvoje, sąmonėje. Todėl būtų neobjektyvu teigti, kad etnokultūrinės ar etnopolitinės įtampos tarp titulinės tautos (lietuvių) ir pagrindinių tautinių mažumų (šiuo atveju rusų ir ypač lenkų) nebėra. Esama jėgų, bevelijančių pasinaudoti esančia įtampa savanaudiškais politiniais tikslais. Panašus tautinio nepa-

kantumo "atodūsiai" ypač pasireiškė pirmaisiais nepriklausomybės atkūrimo metais. Dabar jie nors ir mažėja, užleisdami vietą taikiam sugyvenimui ir pilietinės visuomenės pagrindų įtvirtinimui, bet vargu ar visiškai išnyks artimiausioje ateityje.

Jeigu kalbėsime apie neįžymios dalies lietuvių nepakantumą lenkams, o ypač rusams, tai šis bruožas nesunkiai paaiškintas didelėmis istorinėmis ir net asmeninėmis skriaudomis, patirtomis iš minėtų tautų valstybių. Tautinio tapatumo paieškos ir jo įtvirtinimo problema, ko gero, pasiliks viena iš geopolitinių lietuviškosios realybės, lietuvių priešinimosi modernizacijos sėjamai tautinei niveliacijai formų. Betgi, kita vertus, aiškiai matome, kad tautų ir jų kultūrų suartėjimas ir persipynimas yra neišvengiamas procesas.

Tačiau tebeegzistuoja vienas akivaizdus ir net gana skaudus tautinių santykių įtampos židinys, apie kurį Lietuvoje politiniais sumetimais bevelijama garsiai nekalbėti. Šiuo atveju dėmesį kreipiu į Lietuvos pietryčius. Kalbu apie *čia gyvenančių lietuvių, to krašto senbuvų, praktiškai tapusių tautine mažuma, padėtis slavakalbių apsuptyje.* Tos padėties paradoksalumą apsprendžia tai, kad iš jos išplaukianti įtampa egzistuoja būtent savoje – pačių lietuvių atkurtoje valstybėje. Ši įtampa dažniausiai atsiranda dėl kai kurių tam tikrą vietinę valdžią ir įtaką turinčių slavakalbių asmenų ir netgi iš

(Nukelta į 5 psl.)

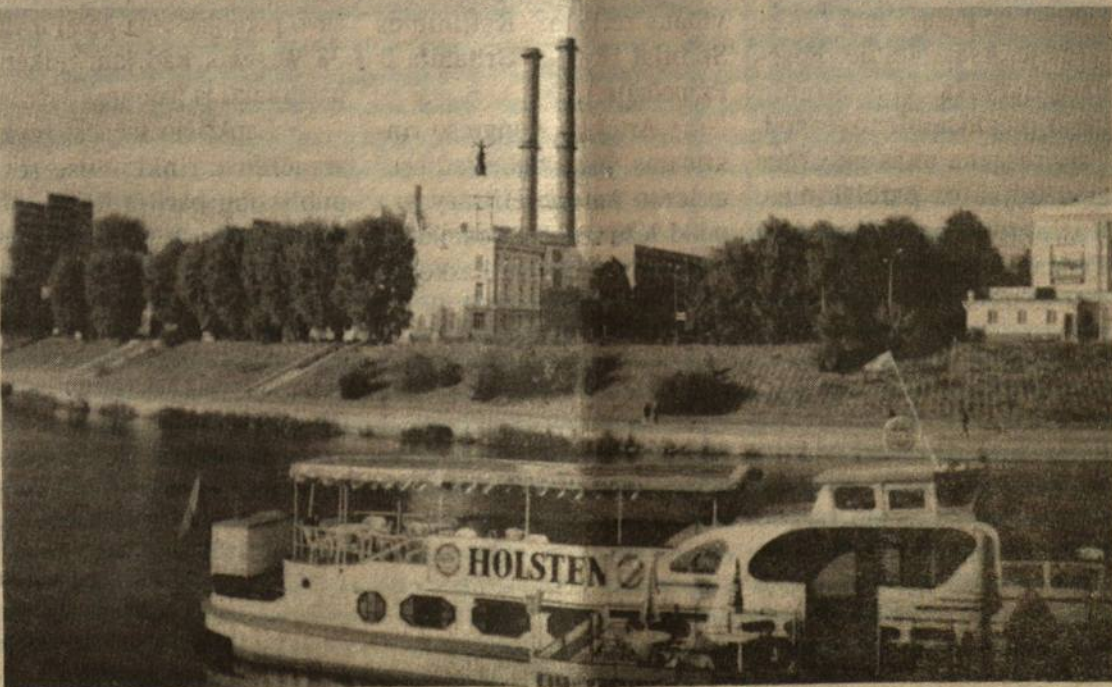
TAUTINIO KLAUSIMO SPALVOS LIETUVOJE

Prof. Romualdas Grigas

Lietuvoje esančios tautinės mažumos – lenkų, gudų, rusų, ukrainiečių, žydų, totorių, karaimų ir kitos, kaip dažnai sakoma ir mūsų spaudoje, turi geresnes saviraiškos sąlygas, lyginant su Rusijoje, Baltarusijoje ar Lenkijoje susiklosčiusia praktika ir ten gyvenančių lietuvių padėtimi. Šiuo metu Lietuvoje jos laisvai steigia savo mo-

kyklas, plėtoja savo tautinę kultūrą, leidžia spaudą, finansuojamą netgi iš valstybės išdo. Čia reiškiamas didesnes kai kurių slavakalbių mažumų grupių pretenzijas galima paaiškinti susiklosčiusia iki nepriklausomybės atkūrimo jų ilgo vyrovimo pozicija, pavyzdžiui, Vilniaus krašte. Sovietinis režimas ypač skatino slavizacijos procesą ir,

Motorlaivis Neryje, vežiojantis vilniečius poilsiautojus, reklamuoja užsienietišką alų.

Girdėta iš Vilniaus

• **PAVOJAI IR GRAŠINIMAI.** Rusijos liberalų demokratų partijos pirmininko pirmasis pavaduotojas Stanislav Žebrovskij Strasbūre "Lietuvos rytui" pareiškė, kad alkani Rusijos žmonės iš miestų eis ieškoti maisto į kaimus, o gyvenantys pasienyje - į užsienio šalis. Ypač tam turėtų pasirošti Baltijos valstybės. Apie tai Rusijos atstovas kalbėjo ir praėjusią savaitę Strasbūre vykusiame Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje. S. Žebrovskij sakė, kad būsimasis pilietinis karas Rusijoje nė iš tolo neprimins iki tol buvusių karų. Jis spėja, kad Rusija gali subyrėti į 39 regionus, kurių daugelis savarankiškai kontroliuos branduolinį ginklą.

• **LIETUVOS BIUDŽETAS 1999 METAMS.** Ministrų kabinetas trečiadienį pritarė 1999 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektams, kurie perduodami svą rstyti. Projektuose nenumatyta valstybės biudžeto deficitas. Be to, biudžeto išlaidos planuojamos pagal naują, programinį principą - kiekvienas asignavimų valdytojas pateikė konkrečias programas, kurioms bus naudojamos biudžeto lėšos. Kitų metų valstybės biudžete išlaidoms siūloma skirti 7 mlrd. 429,1 mln. litų ir numatoma gauti tiek pat pajamų.

• **PREZIDENTAS SVEIKINA "WILLIAMS" ATĖJIMĄ Į LIETUVĄ.** Prezidentas V. Adamkus suinteresuotas, kad amerikiečių kompanija "Williams International" kuo greičiau pradėtų savo veiklą Lietuvoje, todėl jis neketina vilkinti rugsėjo 29 d. Seimo priimto įstatymo dėl akcinių bendrovių "Būtingės nafta", "Mažeikių nafta" ir "Naftotiekis" pertvarkymo bei kitų su "Williams" investicijomis į Lietuvos naftos ūkį susijusių teisinių aktų pasirašymo. V. Adamkus išsitikinęs, kad, strategine investuotoja paskelbus "Williams" ir šiai amerikiečių kompanijai pradėjus veiklą Lietuvoje, greičiau pradės veikti Būtingės naftos terminalas. Jo statyba, valstybės vadovo nuomone, užtruko neleistinai ilgai.

• **SEPTYNI MILIJONAI – UŽ SIGNATARŲ NAMŲ SUGADINIMĄ.** Apsilankiusį neseniai "atnaujintuose" Signatarų namuose, Prezidentą pribloškė brokas, skelbia "Lietuvos rytas". "Už 7 milijonus čia buvo galima kai kurias sienas aukso lentelėmis iškalti", pasakė Prezidentas Valdas Adamkus. Sostinės senamiestyje esantys Signatarų namai buvo "suremontuoti" šiais metais prieš Vasario 16-ąją. Dabar jau nubyrėjęs lubų tinkas, drėksta sienos, nėra ventiliacijos, kyla sudrėkęs parketas, kreivai sudėtos grindys rūsyje, neišmanoma užrakinti rūsių durų. Pastatą už 7 mln. litų iš biudžeto buvo pavesta atnaujinti UAB "Giedra", kurią išrinko Vilniaus savivaldybė ir Senamiestio restauravimo direkcija.

• **ŽMOGAUS TEISIŲ PAŽEIDIMAS.** Parlamentaro Audriaus Butkevičiaus (išrinkto atstovauti ir užsienyje gyvenančius lietuvius) sulaikymas ir uždarymas yra žmogaus teisių pažeidimas, o jo kalinimo sąlygos yra tolesnė žmogaus teisių pažeidimų tąsa. Tai, pasak Centro sąjungos pirmininko, Seimo vicepirmininko Romualdo Ozolo, pasakė su juo susitikęs Lietuvoje viešintis Baltijos jūros valstybių tarybos komisaras Ole Espersen. "Jis labai aiškiai pasakė tai, ko nebuvo pasakyta niekada iki šiol", - pažymėjo R. Ozolas po susitikimo su žmogaus teisėmis besidominčiu pareigūnu.

• **KAS GAUNA TREMTINIŲ PENSIJAS?** "Lietuvos ryto" žiniomis, Kaune gali būti apie pusę tūkstančio žmonių, kurie, suklautojus dokumentus, gauna padidintas – tremtinių pensijas. Dokumentus, liudijančius, kad žmogus buvo tremtyje, klastojo "Sodros" Kauno skyriaus Pakaunės poskyrio darbuotojos. Jau nustatyta 15 asmenų, nepagrįstai gaunančių nukentėjusių asmenų pensijas. Kol kas tik viena pensininkė pripažino už "paslaugą" davusį tuometinei poskyrio vedėjos pavaduotojai 1251 litą.

• **MIRĖ PREZIDENTO SESUO.** Rugsėjo 27 d. Čikagoje po sunkios ligos mirė Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus sesuo Violeta Karalytė-Donovan.

• **A. PLATERIO SUGRĮŽIMAS.** Spalio 1 d. amžinojo poilsio iš Amerikos į gimtinę sugrįžo paskutinysis Švėkšnos miestelio grafas Aleksandras Plateris (1913-1997). Miręs prieš metus Vašingtone, jis palaidotas Švėkšnos bažnyčios kriptoje šalia savo senelio grafo Adomo Platerio. Karstą atlydėjo velionio našlė Laimė Platerienė.

• **APDOVANOJIMAS J. KRIAUČIŪNUI.** Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus pasirašytu dekretu žinomas lietuvių išeivijos veikėjas Juozas Kriaučiūnas apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino 3-iojo laipsnio ordinu. Apdovanojimas paskirtas "už didžiulį indėlį į lietuvių kultūros paveldo išsaugojimą tvarkant ir vadovaujant Amerikos lietuvių kultūros archyvui (ALKA) Putname bei kitą vaisingą lietuvių išeivijos visuomeninę veiklą". 88 metų J. Kriaučiūno sveikata nėra stipri, todėl jam skirtą ordiną Putname įteiks Lietuvos ambasados pareigūnai. (Pagal Eltos pranešimus)

Iš visur – apie viską

Algirdas Pužauskas

Rusijos finansinė krizė kai kuriems stebėtojams primena tuos senus laikus, kai gyvi buvo ne tik J. Stalinas, bet ir V. Leninas, L. Trockis ir kiti istoriniai bolševizmo kūrėjai, vadovai ir "naujų kelių" ieškotojai. Pasibaigus Rusijos pilietiniam karui, bolševikų vadeivos pamatė, kad nesunku kalbėti ir rašyti apie proletariato laimėjimus. Smagu kalbėti politinio biuro posėdžiuose apie penkmečių planus, kūrybingai nustatant, kiek pieno duos tarybinės karvutės ar kiek kiaušinėlių sudės "privatininkų" vištelės. Daug sunkiau visa tai įgyvendinti.

Naujasis Rusijos premjeras Jevgenij Primakov, gimęs prieš 68 metus ir augęs Finkelšteino šeimoje, pasižymėjo kaip ištikimas visų sovietinių vadų tarnautojas nuo Nikitos Chruščiovo dienų. Nors jo tėvas dingio Stalino laikų žydų "valymuose", premjeras ištikimai dirbo kontražvalgybos vadovu. Jis dėjosi Viduriniųjų Rytų problemomis besidominčiu žurnalistu ir kas mėnesį parašydavo po straipsnį į "Pravdą". Rusai prisimena, kad tuose straipsniuose buvo ginama sovietinė politika Afganistane. Būsimasis premjeras išmoko kalbėti arabiškai ir palaiko puikius ryšius su Irako vyriausybe. Prieš tapdamas premjeru, dirbo Užsienio reikalų ministru ir pasižymėjo kaip Irako politikos šalinin-

"ŽINGSNIS PIRMYN, DU ŽINGSNIAI ATGAL"

kas bei Serbijos prezidento Slabodano Miloševićiaus užtarėjas ir bičiulis. Užsienio stebėtojai sako, kad premjeras mėgsta išgerti, tačiau "su saiku", ne taip kaip jo viršininkas – Rusijos prezidentas Boris Jelcin.

Buvęs Rusijos premjeras Jegor Gaidar užsienio korespondentams pareiškė, kad Rusijai teko senojo sovietinio tipo "aparatačikas", kuriam labai svarbu sugrąžinti senąją imperinės Rusijos praeitį. J. Primakov esąs jos simboliu. Būdinga tai, kad buvęs aukštas KGB pareigūnas J. Primakov jau seniai pranašavo, jog laisvosios rinkos reformos privės prie rublio vertės kritimo ir visiško chaoso. J. Gaidarui tapus premjeru, J. Primakov kiek begalėdamas stengėsi įtikinti B. Jelciną, kad reformos Rusiją veda į krizę, o Vakaruose tos krizės laukia Rusijos priešai.

Nauju Rusijos užsienio reikalų ministru paskirtas buvęs J. Primakovo pavaduotojas Igor Ivanov. Savo pirmoje kalboje Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje I. Ivanov išpėjo Vakarų valstybes, kad jos nenaudotų karinės jėgos nei Irake, nei Serbijoje, kurioje persekiojami Kosovo provincijos albanai. I. Ivanov pabrėžė kad karinius veiksmus turi patvirtinti Jungtinių Tautų Saugumo Taryba, o Kosove reikėtų ieškoti politinio sprendimo, o ne grasinti kariniais veiksmais, nes tokie žygiai gali sukelti didesnius karus su nenumatomomis pasekmėmis ne tik Balkanų regione, bet ir visoje Europoje. Ministras I. Ivanov, kalbėdamas apie Iraką, pabrėžė, kad reikia iš naujo išnagrinėti

Irako baudimo politiką, kuri kankina Irako žmones nuo 1990 metų įsiveržimo į Kuveitą.

Rusijos premjeras J. Primakov rugsėjo 24 d. paskelbė planus, kurie, anot jo, leis įveikti finansinę krizę. Jis kalbėjo, kad nors nebus bandoma grįžti į sovietinę sistemą, bet vyriausybė bandys kontroliuoti alkoholinių gėrimų pramonę ir stiprinti pajamų mokesčio rinkimą. Pensininkams ir kitiems nepasiturintiems piliečiams bus mokamos pašalpos, kurios leis padengti infliacijos sąlygojamus nuostolius. Bus bandoma sumokėti algas ir pensijas, kurių žmonės negavo jau daug mėnesių, nors prekių kainos pakilo 67%. Premjeras kalbėjo, kad iki metų pabaigos jos dar gali kilti net iki 290%.

Rusijos vicepremjeras Jurij Masliukov, buvęs sovietinio Plano komiteto ("gosplan") viršininkas, pripažino, kad teks nacionalizuoti pelno neduodančias įmones ir labai atsargiai žengti į laisvąją rinką, kurioje valstybė turės daug svarbesnį vaidmenį, negu turėjo iki šiol.

Panašiai, kaip sovietinio režimo pradžioje bolševikų vadai griebėsi NEP'o ("naujosios ekonominės politikos"), taip ir dabar Maskvos vyriausybė steigia "mišrią" sistemą, kurios sėkmė priklausys nuo užsienio paskolų ir nuo gyventojų darbštumo bei susiklausymo. O jo trūksta. Jau pasitraukė vos paskirtas vicepremjeras A. Šochin.

* *Straipsnio antraštė atitinka sovietinio režimo laikais liaupsintos V. Lenino knygos pavadinimą.*

Keliais sakiniiais

• Rugsėjo 21 d. JAV prezidentas B. Clinton pasakė kalbą Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje. Posėdžio dalyviai visą minutę plojo prezidentui stovėdami. Tai yra gana retas pagarbos ar užuojautos pareiškimas. Vašingtone paskelbta, kad Tanzanijoje prasidėjo JAV ambasados susprogdinimo kaltinamo Tanzanijos piliečio ir vieno egiptiečio teismas.

• Serbijos kariuomenė toliau persekioja Kosovo provincijoje sukilusius albanus. Jų puolimas prasidėjo vasario mėnesį. Jungtinių Tautų Saugumo Taryba pasmerkė Serbijos valdžią. Ją gynė tik Kinijos atstovas, sakydamas,

kad karo veiksmai Kosovo teritorijoje yra Jugoslavijos vidaus reikalas. Kaltinimus Serbijai išreiškė Britanija ir Prancūzija.

• Artėjant Kongreso rinkimams, paaiškėjo, kad prezidento žmona Hillary yra puiki lėšų rinkėja demokratų partijos reikalams. Paskelbti jos vyro prasižengimai tik sustiprino rėmėjų skaičių. Prezidentą palaiko Amerikos feministų organizacijų vadovės. Net 68% amerikiečių mano, jog Hillary Clinton žinojo, kad jos vyras ją apgaulinėja, tačiau tik 20% mano, kad ji turėtų jį palikti. Apklausa rodo, kad piliečiams jau nusibodo visa ši specia-

laus kaltintojo kvota. Apie 60% mano, kad prezidentas savo pareigas eina gerai ir tik 38% sako, kad jam reikėtų pasitraukti iš pareigų.

• Lapkričio mėnesį įvyksiančiuose rinkimuose respublikonų partija tikisi laimėti Atstovų Rūmuose šešias naujas vietas ir gauti 21 atstovo daugumą. Senate respublikonai turi 55 vietas iš 100. Planuojama laimėti dar penkias vietas.

• Pakistano premjeras Nawaz Sharif pareiškė, jog jo šalis pasirengusi pasirašyti sutartį, draudžiančią bandyti branduolinius ginklus. Panašų pažadą davė ir Indijos (Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX. 216 531-8428

e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. — Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams — \$35.00, pusė metų — \$20.00, pirmą klase — \$58 • Oro paštu į užsienį metams — \$110.00. • Atskiro numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtina išreikšti redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriams prašant — Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redaktoriaus skiltis

KODĖL VERKIA ŽEMDIRBIAI?

Užsienio lietuvių spaudoje kartkartėmis išliepsnoja aštrūs ginčai, kaip reikia rašyti apie Lietuvą. Kaltinami autoriai, dažnai rašantys "negatyviai". "Balansuoti reikia, — moko nemėgstantys skaityti kritinių straipsnių, — turi būti iškeliama kuo daugiau gero ir tik šiek tiek taisytinų dalykų." Laiškų skyriuose pasipila rašiniai, kupini pagyrimų ir liaupsinimų tiems autoriams, kurie savo trumpas kelionės išpūdžius nudažo žydrais ir rožiniais atspalviais. "Štai kaip reikia rašyti! Dėkui jums už tokias puikias naujienas! O tai rašinėja čia visokie apie nusikalstamumą, korupciją, nedarbą, politikierių rietenas ir kitokią bjaurastį! Kodėl nerašo apie puikius dramos ir operos spektaklius, parodas, Lietuvos atstovų pelnytus apdovanojimus, galų gale apie išgražėjusias, prekių pilnas parduotuves ir jų vitrinas?" Blogio, girdi, pilna ir Amerikoje, nusibodo apie tai skaityti...

Dar kiti klausia: "Tai atsakykite, kaip ten yra, toje Lietuvoje, vienu žodžiu: gerai ar blogai?" Pagaliau, kartais tenka išgirsti ir tokį įvertinimą: "Blogai rašo apie nepriklausomą Lietuvą, nes nori įrodyti, kad prie sovietų buvo geriau!"

Kaip būtų gera kalbėti tik apie gražius ūkio pasiekimus, tvirtą užsienio politiką, tikrą dėmesį mokslui, jaunimo patriotiškumą ir idealizmą! Tačiau tada paklauskime, kodėl tuo nesidžiaugia buvę disidentai, kodėl Prezidentui, Seimui ir Vyriausybei rūščiai kalba politiniai kalėdiniai ir tremtiniai. Kodėl jie nepaliauja reikalauti desovietizacijos ir sako, jog būtina stiprinti valstybės saugumą ir teisėtumą, pažaboti valdininkų savivalę? Juk įtarti, kad buvę laisvės kovotojai ilgisi okupacinio režimo, galėtų nebent nevisprotis. O raginimų rašyti tik apie teigiamybės mano karta su kaupu prisiklausė sovietmetyje. Prie to tikrai ne-

begrišime.

Vakarų pasaulyje atsidūrę politiniai pabėgėliai pusę amžiaus laukė Lietuvos laisvės ryto. Ne tik laukė, bet ir stengėsi jį priartinti. Bet juk to paties siekė ir didžioji dalis gyvenusių okupuotoje tėvynėje. Tik todėl ir pasiektą pergalę. Savaimė ar dėl kažkokių palankių išorinių aplinkybių ji tikrai neatėjo. Tačiau aštuoneri savos valstybės gyvavimo metai atnešė ne tik laimėjimus, bet ir didžiulius praradimus, klystkelius, išryškino ne vieno, tapusio politiku, nesugebėjimą suvokti svarbiausių valstybės atkūrimo uždavinių. Atsakydami "vienu žodžiu", kaip yra Lietuvoje, privalome pripažinti: yra negerai! Jei tik maždaug kas dešimtam yra gerai, tai kur kitų nesėkmių priežastys?

Didžiausios bėdos glūdi socialinėje politikoje. Normalioje visuomenėje turi būti išspręsti keturi uždaviniai: 1) jaunimas privalo mokytis ir ruoštis būsimai profesinei veiklai; 2) darbingi privalo turėti darbą ir uždarbį, 3) senieji privalo gauti pakankamą pensijinį aprūpinimą, 4) žmonės privalo jaustis saugūs. Jei šie uždaviniai — neišveikiami, tai nei politikai, nei spauda džiūgauti negali!

Pažvelkime tik į vieną pavyzdį. Elta pranešė, kad Lietuvoje prikulta 3 mln. tonų grūdų ir susidarys apie 150 tūkst. tonų perteklius. "Tačiau dėl prastų orų beveik visi šalyje užauginti rugiai ir kviečiai yra prastos kokybės." [...] "Atvažiuoja pas mus žemdirbiai, pamato raštą, jog nestandartiniai rugiai nesuperkami, atsistėda ir verkia." — cituoja spauda "Vilniaus grūdų" generalinio direktoriaus žodžius. Žemės ūkio ministerijos skyriaus viršininkei viskas aišku: "Gali tekti šalies malūnams pirkti geresnės kokybės grūdų iš užsienio." O kas suras kitą "standartą"? Kas padės savos valstybės žmonėms, kurie negalėjo išvengti blogų orų?

Juozas Žygas

Nors jau buvo praėję beveik du metai nuo Pirmojo pasaulinio karo pabaigos, tačiau Lenkija liko tuo neramumų židiniu, dėl kurio jos kaimynai taikos dar neturėjo. To priežastis buvo žemaičių bajorų sulenkėjusios šeimos atžala J. Pilsudskis. Jis pusėtinai gerai žinojo istoriją. Žinojo ir tai, kad vadinamoji Lenkijos didybė išaugo ir rėmėsi Lietuvos sąskaita. Todėl jis, norėdamas atstatyti Žečpospolitą (Rzeczpospolita), siekė užimti Lietuvą ir net buvusias Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės slaviškas žemes. Jo plane pirmiausia buvo numatyta užimti Kijevą, o paskui gudiškąsias žemes ir Lietuvą. Tiesa, dėl Lietuvos jis šiek tiek apsisikačiavo. Pats būdamas bajorų kilmės, daugiausiai apie tą luomą ir nežinojo. Jo manymu, tereikėjo tik Lenkijos daliniams pasirodyti ir Lietuvos bajorai juos pasitiks su duona ir druska. Bet išėjo kiek kitaip. Kuomet Lenkijos daliniai pradėjo į lietuviškas žemes veržtis, tai juos sutiko ne su duona ir druska, bet su švinu. Tai J. Pilsudskio planus gerokai sumaišė. Lenkijos diplomatinė propaganda, labai aktyviai veikusi Vakarų

SPALIO 9-OSIOS NETURIME UŽMIRŠTI

Europos valstybių sostinėse, buvo sėkmingai paskleidusi tokią nuomonę, kad Lietuva tėra tik Lenkijos provincija. Bet kuomet ta "provincija" pradėjo priešintis, tai lenkiškoji propaganda gerokai subliuško.

Sąjungininkai, kuriems rūpėjo kova prieš bolševikus, buvo susirūpinę prasidėjusiu Lenkijos ir Lietuvos konfliktu. Todėl jie pakartotinai nustatė demarkacijos linijas, kurios buvo palankios lenkams. Bet lenkai ir tų linijų nesilaikė. Išstūmus bolševikus iš Lietuvos, teliko tik vienas frontas. Su Rusija 1920 m. birželio mėn. 12 d. buvo pasirašyta taikos sutartis, pagal kurią visas Vilniaus kraštas su Ašmena, Lyda ir Gardinu buvo pripažintas Lietuvai. Tačiau lenkai ir toliau tęsė puolimą prieš Lietuvą. Rusams pradėjus lenkus spausti, jie išsigando ir pasiūlė lietuviams perimti Vilnių.

Nepaisant visų pasitarimų ir derybų, lenkai stengėsi užimti kuo didesnę Lietuvos teritorijos plotą. Sąjungininkams spaudžiant, 1920 m. rugsėjo 26 d. Lenkijos užsienio reikalų ministras kunigaikštis Sapiega pasiūlė tiesiogines derybas. Joms vieta buvo numatyta Suvalkuose. Derybos prasidėjo rugsėjo 30 d. Deryboms vykstant, J. Pilsudskis Lydoje apžiūrino dalinius, kurie turėjo suvaidinti tariamąjį sukilimą.

Tautų Sąjungos kontrolės

komisijai, kuriai vadovavo pulk. Chardigny, prižiūrint, spalio 7 d. buvo pasirašyta Suvalkų sutartis. Pagal tą sutartį Vilnius ir jo apylinkės buvo priskirtos Lietuvai. Tačiau dar nespėjus rašalui nudžiūti, prasidėjo vadinamasis Želigovskio sukilimas. Lietuvių daliniai buvo užklupti netikėtai. Tad Lenkijos divizijos jau spalio 9 d. užėmė Vilnių.

Nors lenkai smurtu Vilnių atplėšė, bet negalėjo jo išrauti iš lietuvių sąmonės ir širdžių. Ta karta, kurios galvos jau sidabru papuoštos, užaugo "Mes be Vilniaus nenurimsim!" ženkle. Kiekvienas vaikas aiškiai žinojo, kad Vilnius yra Lietuvos sostinė.

Beje, apie tai žinojo ne tik vaikai, bet ir Maskva, ir Berlynas. Todėl kuomet Stalinas su Hitleriu Europą dalinosi, abu sutiko, kad Vilnius turi priklausyti Lietuvai! Tai ir apsprendė Vilniaus sugrąžinimą. Kaip jau esamę rašę, tas grąžinimo džiaugsmas buvo trumpas. Neveltui Pupų Dėdė uždainavo: "Vilnius — mūsų, o mes — rusų". Bet jeigu tuomet Vilniaus nebūtų grąžinę, tai ir šandien mes jo neturėtume. Tos lenkų klastos neturime užmiršti ir jų "draugiškumu" nereikia tikėti. Nes lenkiškų mokyklų vadovėliuose, naudojamuose net ir Lietuvoje, dar tebėra rašoma, kad Lietuva Vilnių yra okupavusi!

Iš visur — apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

premjerą Atal Behari Vajpayee. Beje, jis Jungtinėse Tautose kalbėjo hindi kalba, nors iki šiol Indijos atstovai kalbėdavo angliškai. Jis kaltino Pakistaną, kuris teikia ginklus Kašmyro sukilėliams ir teroristams. Pakistanas iš savo pusės kritikuoja Indiją, kuri nuo 1989 m. puldinėjanti ramius Kašmyro gyventojus musulmonus. Abi valstybės pažadėjo tęsti derybas dėl Kašmyro ateities.

• Indonezijos gyventojams trūksta ryžių. Tai pripažino ir naujosios vyriausybės maisto ministras, pirkęs užsienyje du milijonus tonų ryžių. Sakoma, kad dauguma Indonezijos šeimų valgo tik vieną sykį per dieną. Trūksta ne tik ryžių, bet ir maistinio aliejaus.

• Pietų Afrikos prezidentas Nelson Mandela viešėjo Baltuosiuose Rūmuose. Jis kelis kartus pagyrė JAV prezidentą Bill Clinton, kuris, svečio nuomone, pirmasis iš

JAV prezidentų suprato Amerikos juodųjų siekius bei troškimus. Jam labai aktyviai pritarė juodoji šventikė Bernice King, per pasikėsinimą žuvusio dr. Martin Luther King duktė. Ji garsiai šūkavo prezidento priešams: "Palikite jį ramybėje!" Šia proga Nelson Mandela, kuris ateinančiais metais pasitraukia iš pareigų, buvo apdovanotas JAV Kongreso Aukso medaliu. Tokiais medaliais nuo 1776-ųjų metų pagerbta 100 žmonių.

• Kosove albanų kalba leidžiamas laikraštis paskelbė planą, kaip nutraukti albanų ir serbų priešpriešą. Plane numatoma suteikti Kosovo provincijai tokias pat teises, kokias turi Serbija ir Juodkalnija — dvi respublikos, dabar sudarančios Jugoslaviją. Trečioji respublika būtų Kosovas. Laukiama, kad tokį pasiūlymą parems JAV tarpi-

ninkai, nes Kosovo albanai gautų teisę turėti savo parlamentą ir vyriausybę.

• Meksikoje stiprios audros užklupo ir taip labai nusikurdusią Chiapas provinciją. Sugriauti 22 tiltai, dar 18 sugadinta. Nuplauta 450 kilometrų kelių dangos, dingo mažesni keliukai tarp kaimų, sugriauta šimtai mokyklų ir tūkstančiai gyvenamųjų namų.

• Kampučijoje buvo prisaiškintas parlamentas, išrinktas prieš du mėnesius. Jame yra 122 narių. Premjeru numatomas Hun Sen. Jam pravažiuojant, netoli kelio sprogo bomba. Opozicijos vadovai tvirtina, jog jis pats suorganizavo sprogimą, kad galėtų tęsti opozicijos persekiojimą.

• Maltoje rinkimus laimėjo tautininkų partija, kurios vadovas Adamas tapo premjeru. Jis vėl atnaujino Maltos prašymą įstoti į Europos Sąjungą.

LIETUVOS VAIKAI

(Pabaiga. Pradžia - 23 nr.)

Po kelių dienų instituto histologijos katedros asistentė Riškienė patarė apsigyventi pas jos kaimyną Poželą. Kambarėlyje gyvenome dviese – aš ir stomatologiją studijavusi Bugenytė. Kambarėlis buvo saulėtas, šiltas. Jame stovėjo dvi lovos, stalas ir kelios kėdės. Pinigų turėjau nedaug, nes Leono atlyginimo ir mamos pensijos jiems patiems vos vos užtekėjo pragyvenimui. Man teko parduoti vieną kitą rūbą, atsiųstą iš užjūrio, nes stipendiją pradėjau gauti tik kitame semestre. Iš tos stipendijos ir teko pragyventi.

Mokiausi antrame kurse, 6-oje grupėje. Studentai buvo draugiški ir tikrai labai labai geri vaikai. Aš prie jų greit pripratau ir visai nejaučiau tų 15 metų skirtumo. Dažnokai gaudavau padidintą stipendiją (skiriamą gerai besimokantiems), tad galėdavau nors retkarčiais nuvykti aplankyti savo šeimyną. Nuveždavau jiems net menkų dovanėlių, kurių vaikai ypač laukdavo. Mano geroji mama rūpinosi vaikais: pasiūdavo pati jiems rūbelius, apskalbdavo ir tvarkydavo visą namų ūkį.

Vaikai augo tikrai geri. Aldytė, kai tekdavo man išvažiuoti, visuomet graudžiai verkėdavo. Ji buvo labai nedrąsi ir į mokyklą eidavo tik tai su netoliese gyvenančia mergaite, kuri už ją buvo daug drąsesnė ir savarankiškesnė. Vytelis buvo kitoks: daug kalbėdavo, buvo judrus ir labai gabus. Grįžęs iš mokyklos, jis jau tarpduryje pradėdavo pasakoti visus mokyklinius nuotykius.

Ketvirtame kurse, prasiėdę žiemos sesijai, man buvo pranešta, kad esu išbraukta iš studentų sąrašų. Buvau iškviesta į posėdį. Rektorius kabinete sėdėjo beveik visas instituto "aktyvas". Čia mane pradėjo klausinėti, kas buvo mano tėvas, kur jis dabar esąs, kur aš iki šiol esu gyvenusi, kur buvusi ir dirbusi mama, ir t.t., ir t.t. Labai priešiškai buvo nusiteikęs instituto prorektorius V. Astrauskas ir marksizmo katedros vedėjas Jokūbas Minkevičius. Galutinė išvada: pašalinti iš instituto, kad slėpiau savo kilmę. Pasakiau, kad nieko neslėpiau, nes stojau kaip Endziulaitytė-Pivoriūnienė. Be to, pristačiau ir buvusią Endziulaitytės vardą 1939 m. išduotą studijų knygelę. Kai kurie čia sėdintys profesoriai gerai pažinojo mano tėvą. Tai prof. Lašas ir kiti. Tačiau iš sąrašų buvau išbraukta.

Kreipiausi į prof. Baršauską, prašydama pagalbos.

Elena-Aldona

Endziulaitytė-Pivoriūnienė

Su jo žmona kadaise drauge studijavome. Profesorius pažadėjo pakalbėti su Medicinos instituto rektoriumi Z. Januškevičiumi. Savo pažadą jis ištesėjo. Be to, nuėjau pas Kazytę Poželaite (Karolio Poželos seserį). Ši tuoj pat nuvyko pas rektorių, pareiškusi, kad tada, kai sušaudė jos brolių, mano tėvelis yra jai daug padėjęs. Tad dabar ji laikanti savo pareigą atsidėkoti ir padėti man.

Buvo 1960 metų Kūčių vakaras, tad parvažiavau į namus. Kūčias ir Kalėdų šventes atšvenčiau šeimos ratelyje, bet šventės nebuvo linksmos. Aptarėme ką daryti ir jau antrąją Kalėdų dieną išvažiuavau į Vilnių ieškoti pagalbos. Pavyko patekti pas Aukščiausios tarybos sekretorių Naujėlį ir aukštųjų mokyklų vadovą Kuzmicką (atrodo, tokia buvo jo pavardė). Jie abu mane išklausė, tačiau nieko nepažadėjo. Tada vėl paprašiau pagalbos gydytojo Vytauto Kleizos, kuris tuo metu jau buvo Sveikatos apsaugos ministras. Jis paskambino į Aukščiausiąją tarybą, išdėstė visą padėtį ir liepė man kitą dieną pristatyti ten dirbusiai Alejevai ar Alujevai (jos tikslios pavardės neatsimenu). Ši mane labai nuoširdžiai priėmė ir išeinant pasakė: "Vaikai už tėvus neatsako. Eikite, aš viską sutvarkysiu ir jūs galėsite toliau studijuoti". (Bet juk ir mano gerasis tėvas nebuvo nieko blogo padaręs. Už ką gi jį sušaudė?)

Nudžiugusi išvykau į Kauną, kur mane pastoviai globojo profesorius Sidaravičiaus šeima. Tačiau šioje keblioje situacijoje jis man nieko padėti negalėjo. (Profesorius Sidaravičius su mano tėvu I-ojo pasaulinio karo metu drauge mokėsi Rusijoje ir iš ten abu parėjo pėsti į Lietuvą 1918 ar 1919 metais). Nuėjau pas juos pasiguosti ir čia telefonu staiga buvau iškviesta į institutą. Tuo metu buvęs instituto portogas priėjęs apkabino mane už pečių, atsiprašė už padarytą skriaudą ir pasakė, kad galiu toliau studijuoti.

1963 metais baigusi institutą, buvau paskirta dirbti gydytoja į Klaipėdos vaikų ligoninę, kurioje iki šiol dirbu gydytoja. Čia vaikai baigė mokyklą, o po to vienas 1973, o kitas 1975 metais baigė Kauno politechnikos institutą. Aldytė dirba inžiniere gamykloje. Vytelis jau apgynė disertaciją ir dirba Mokslų akademijoje – Matematikos ir kibernetikos insti-

tute. Turime jau ir keturis vaikaičius – Paulių, Joną, Mariją ir Ritą.

Pabaigos žodis

Ir vis tik turbūt esu gimusi po laimingą žvaigždę. Pavyko išlikti gyvai, grįžti į Tėvynę. Turiu neblogą vyrą, išsiauginome gerus vaikus. Tikiu, kad mus visus globoja Tėviška ranka. Laiminga, kad savo gyvenimo kelyje sutikau daug gerų, sąžiningų ir nuosirdžių žmonių. Labai dėkinga esu mane globojusiai prof. Sidaravičiaus šeimai, prof. Baršauskui, dr. Vytautui Kleizai, Kazytei Poželaitei, gydytojui Kryžanovskui, visiems giminėms, gyvenantiems arba gyvenusiems užjūryje: tetoms, dėdėms, puse-serėms ir pusbroliams, mano seneliams. Ačiū pusseserei Ritai Žukauskaitei-Venclov, 1987 metais iškvietusiai mane į Ameriką, kur aš susitikau su savo visais giminaičiais.

Nuo tos baisios nakties praėjo 48 metai. Daug kas atmintyje išblėso. Per tą 50 metų daug, oi daug kentėjo lietuvių tauta. Džiaugiuosi, kad ji galėjo prisikelti iš griuvėsių, atgimti, kad mūsų lietuvių moterys išaugino protingų ir mylinčių savo brangiąją Tėvynę sūnų ir dukterų. Tikiu, kad Lietuva ir vėl prisikels iš griuvėsių. Mes turime iškentėti, kovoti, nepasiduoti, kad mūsų vaikai ir vaikų vaikai nepatirtų to, ką teko pergyventi mums ir visai mūsų tautai.

Kovokime už geresnę buitį, už laisvę ir nepriklausomą Lietuvą. Užmirškime visas skriaudas. Tepaduoda ranką lietuvis lietuviui ir visi drauge eina vienu keliu. Nekeršykime vieni kitiems, užmirškime visas skriaudas ir kurkime naują, gražų gyvenimą.

"Šaukiu vardu aš

Jūsų vargo žemes

Balsu piliakalnių,

ir pievų, ir miškų,

Nekeršykite, kad keršto

kraujo dėmės

Nekristų prakeiksmu

ant jūsų vaikų vaikų..."

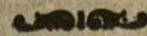
(B. Brazdžionis)

Baigdamą surašiau visus, kuriuos atsimenu, mirusius ir žuvusius Bykov-Myse ir Mys-Mastache:

1. Aravičius Tadas
2. Aravičienė
3. Pivoriūnas Algirdas
4. Piontkas
5. Pakštys – sušalo
6. Trukienė – sušalo
7. Mikalauskas – sušalo
8. Gabajus Griša – sušalo
9. Svirskis – sušalo
10. Vaitulionis – sušalo
11. Šniukšta
12. Šniukštienė

13. Valaitienė
14. Žvirblis
15. Poviliūnienė
16. Stašenis Vytautas
17. Paulikienė
18. Svitkauskas Česlovas
19. Bitikas Vitalijus
20. Eglinskienė
21. Linkevičienė

22. Linkevičius
23. Satkauskas
24. Teišerskis
25. Milaknytė Aldona
26. Muraška
27. Rimkevičius (vaikas)
28. Mikalajūnas Algis
29. Načajus
30. Goldgergas (tėvas)

PASAULIS IR LIETUVA

* **SKIRTINGI VERTINIMAI.** Tarptautinis valiutos fondas (TVF) spėja, jog dėl finansinės krizės Rusijoje Rytų Europos šalių ekonomikos augimas šiemet sumažės. TVF teigimu, eksporto į Rusiją sumažėjimas ypač pakenks Baltijos valstybių ekonomikų augimui. Tuo tarpu Pasaulio banko (PB) viceprezidentas Johannes Linn spaudos konferencijoje sakė, kad krizės Rusijoje poveikis Vidurio Europos ir Baltijos šalims bus "ribotas ir suvaldomas". (REUTERS)

* **RAUDONA LINIJA.** Kalbėdamas apie NATO plėtrą, Rusijos Užsienio reikalų ministras I. Ivanov pakartojo savo pirmtako J. Primakovo, teiginį, kad egzistuoja raudona linija, einanti NVS šalių ir Baltijos valstybių sienomis, kurios NATO neturi peržengti. Priešingu atveju, pasak I. Ivanovo, Rusija imsis sprendimų, "adekvačių naujai situacijai". Rusijos ambasadorius Latvijoje Aleksandras Udalcovas interviu laikraščiui "Biznes & Baltija" pareiškė, kad Latvijos ir Rusijos santykiai pagerės tik po to, kai Latvija įvykdys ESBO rekomendacijas, susijusias su pilietybės, kalbos ir švietimo įstatymais. A. Udalcovas pabrėžė, kad tai principinė Rusijos prezidento, vyriausybės ir URM pozicija. (BNS)

* **RUSIJA BIJO TIESOS.** Rusijos Užsienio reikalų ministerija pasmerkė kalbos, kurią Latvijos prezidentas Guntis Ulmanis pasakė JT Generalinėje Asamblėjoje, "atvirai nedraugišką pobūdį". Pranešime pažymima, kad Latvijos prezidentas reikalą išdėstė taip, tarsi dėl "nepakenčiamos nacionalinių mažumų" teisių padėties šalyje kalta ne Latvijos valdžia, bet sovietinės okupacijos pasekmės. (INTERFAX)

* **ŠMEIŽTAS.** Latvijos Užsienio reikalų ministras Valdis Birkavas žurnalistams pareiškė, kad "Rusija vykdo prieš Latviją tikslinę kampaniją, neturinčią pagrindo, bet turinčią tikslus". Tai rodo Rusijos veiksmai Latvijos atžvilgiu: pareiškimai dėl Latvijos prezidento G. Ulmanio pasisakymų JTO Generalinės Asamblėjos sesijoje, dokumentinio filmo apie Latvijos istoriją, vaizduojančio Latviją kaip fašistinę valstybę, rodymas per Rusijos televiziją. (LETA)

* **SPAUDIMAS LATVIJAI.** Italijos premjeras Romano Prodi nusiuntė laišką Latvijos prezidentui Gunčiui Ulmaniui, kuriame išreiškė viltį, kad Latvijos piliečiai balsuos už pilietybės įstatymo pataisų įsigaliojimą. R. Prodi pažymėjo, kad "referendumo rezultatas būtų su pasitenkinimu priimtas tiek Europos Sąjungoje, tiek ir visoje tarptautinėje bendruomenėje, ir tai palengvintų Latvijos stojimą į ES". (BNS)

* **ATSARGŪS VERTINIMAI.** Lenkija nelabai entuziastingai sveikino Gerhard Schroeder pergalę Vokietijos rinkimuose ir apgailestavo dėl Helmut Kohl pasitraukimo. Lenkijos premjeras Jerzy Buzek pareiškė, kad "didis Lenkijos draugas H. Kohl padarė labai daug abiejų šalių draugystei ir Lenkijos integracijai į NATO bei Europos Sąjungą". Kartu jis sakė, kad Schroeder pergalė nepakenks abiejų šalių santykiams. Lenkijoje apžvalgininkai mano, kad naujasis kancleris gali būti ne toks dėmesingas Lenkijos interesams. Schroeder sakė, kad gins Vokietijos darbininkų interesus ir stengsis juos apsaugoti nuo pigesnės darbo jėgos iš Rytų. (REUTERS)

* **LENKIJOS POZICIJA.** Baltarusijos religijų ir tautybų reikalų komitetas atsisakė priimti praėjusią savaitę vizito atvykusius Lenkijos Seimo narius. Lenkų deputatams buvo pasiūlyta susitikti su Nacionalinio susirinkimo Atstovų rūmų Žmogaus teisių ir tautinių santykių komisija. Svečiai atsisakė vykti į nepažintą parlamentą. Baltarusijos lenkų sąjungos pirmininkas Tadeuš Gavin Baltarusijos pareigūnų veiksmus pavadino politiniais žaidimais, kuriais siekiama įteisinti Europos bendrijos nepažintą Gudijos parlamentą. (BelaPAN)

* **TOLYN NUO VAKARŲ.** Gudijos (Baltarusijos) prezidentas Aleksandras Lukašenka išplėstiniame vyriausybės posėdyje priekaištavo kad šalies užsienio reikalų žinybos darbuotojai be reikalo sumišo dėl staigaus Baltarusijos ir Vakarų šalių santykių atšalimo po diplomatinio skandalo dėl Drozdų komplekso. Jis mano, kad geri santykiai su "tolimojo užsienio" šalimis Baltarusijai negarantuoja naudingų ir plačių ekonominių ryšių. Prezidento nuomone, šios ministerijos turėtų intensyviau bendradarbiauti su NVS šalimis bei Azijos ir Afrikos valstybėmis, kurios tiesiogiai nepatenka į Vakarų įtakos sferą. (INTERFAX - ZAPAD)

DEKOMUNIZACIJA

Lietuvoje šis klausimas vertinamas labai prieštaringai. Vieni įrodinėja, kad dabar jau nebė laikas aiškintis "kas kuo buvo". Kiti siūlo atleisti ne tik buvusiems okupacinio režimo pareigūnams bei kompartijos ideologams, bet ir budeliams – sribams, kagėbistams ir pan. Treti sako, kad pagrindinė šiandieninių Lietuvos nesėkmių priežastis – neįvykdyta dekomunizacija, atvėrusi kelią neregėtam nusikalstamumui, leidusi aršioms kolaborantams užimti strategiškai svarbias pozicijas atkurtoje Lietuvos valstybėje ir jomis piktnaudžiauti.

Gal būt kitų valstybių pavyzdžiai padėtų ir Lietuvai, sprendžiant šią, iš tiesų, neeilinę problemą. Dėkojame Toronto universiteto (Kanada) profesorius Valdui Samoniui, atsiuntusiam čia pateikiamų dokumentų ištraukas.

DEKOMUNIZACIJA ČEKIJOJE

(1993 m. įstatymo ištraukos)

"Komunistinis režimas, o taip pat ir tie, kurie jį aktyviai įvedė, nedavė piliečiams jokių galimybių laisvai reikšti savo politinę valią, vertė juos slėpti savo pažiūras į padėtį

visuomenėje ir valstybėje, vertė juos viešai pritarti tam, ką jie laikė melu arba nusikalstamais. Šiuos tikslus tas režimas įgyvendindavo represijomis arba jomis grasindamas, sistemingai ir pastoviai pažeisdamas piliečių teises, pagrindines teisinės valstybės normas, laužydamas tarptautines sutartis bei savo pačių įstatymus. Komunistinis režimas žudė ir kalino piliečius priverstinio darbo stovyklose, kalėjimuose, o tardant ir kalinant varė brutalius metodus, tarp jų ir fizinius bei psichologinius kankinimus. Tas režimas neteisiškai atimdavo piliečių turtą ir pažeisdavo jų nuosavybės teises. Siekdamas savo tikslų, komunistinis režimas vykdė nusikaltimus, įgalindavo juos daryti nebūdžiamai bei užtikrindavo nepagrįstą naudą persekiotojams.

Už padarytus nusikaltimus pilnai atsako tie, kurie komunistinį režimą kūrė, būdami jo organizatoriais, politiniais funkcionieriais bei ideologiniais propaguotojais. 1948-1989 m. Čekoslovakiją valdęs komunistinis režimas buvo nusikalstamas, neteisiškas ir smerktinas. Čekoslovakijos Komunistų partija buvo nusikalstama ir smerk-

tina organizacija, lygiai kaip ir kitos organizacijos, besiremiančios jos ideologija".

DEKOMUNIZACIJA LENKIJOJE

(1998 m. įstatymo projekto ištraukos)

"Lenkijos Respublikos Seimas pareiškia, kad Lenkijai primesta komunistinė sistema nuo pat jos pradžios iki pabaigos buvo nusikalstamo pobūdžio. Ji buvo išlaikoma svetimos galybės intervencijos grėsmės dėka, tarnavo svetimų interesų tenkinimui ir žmonijos sunaikinimo grėsmę keliančios marksizmo-leninizmo ideologijos plėtimui. Mes smerkiame tą sistemą. Lenkijos Komunistų partiją (PZPR), absoliučiai atsakingą už komunizmo egzistavimą Lenkijoje, mes pripažįstame nusikalstama organizacija. Manome, kad reikia tiksliai ir greitai nubausti visus kaltus dėl Lenkijoje 1944-1989 m. įvykdytų komunistinių nusikaltimų, tarp jų ir išdavikus, kurie veikė prieš laisvę, nepriklausomybę ir demokratiją bei padarė sprendimus, leidusius svetimai galybei pavergti mūsų valstybę."

PARTIZANAI

Partizano Vytauto Balsio tėviškėje – Kluoniškių kaime, netoli Zapyškio šiemet, rugpjūčio 30 d. pašventintas kryžius 1945 m. žuvusių partizanų atminimui. Kalba Vytautas Balsys, už jo – sol. Vincentas Kuprys ir Antanas Paulavičius.

Netrukus Lietuvos partizanų ansamblis "Girių aidas" koncertuos Jungtinėse Valstijose ir Kanadoje. Ta proga "Dirva" kreipėsi į ansambliečius, prašydama papasakoti apie savo jaunystės dienas, kovas su okupantais, tremtį ir sugrįžimą. Taip pat prašėme juos atsakyti į klausimus:

1. Kaip įsivaizdavote nepriklausomos Lietuvos atkūrimą, kokį jos idealą puoselėjote kovų prieš okupantus dienomis?
2. Kaip vertinate Lietuvos dabartį? Kokie teigiami ir neigiami tos dabarties bruožai labiausiai išryškėjo?
3. Kuriuos svarbiausius uždavinius reikia išspręsti, kad Lietuva sustiprėtų? Kaip tai padaryti praktiškai?
4. Kaip reikėtų pertvarkyti Lietuvos jaunimo ugdymą, kad nepriklausomybės ir laisvės idealai įsitvirtintų jų širdyse?

Spausdiname pirmuosius atsakymus.

Vytautas Balsys ("Uosis")

Rugsėjo 22 d. dalyvaudamas komunistinio genocido ir KGB veiklos pasmerkimo manifestacijoje Vilniuje, gavau "Dirvos" laišką. Trumpai atsakau į Jūsų klausimus.

Gimiau 1923 m. gegužės 20 d. Kluoniškių km. Zapyškio vlsč., Kauno apskr. Augome keturi broliai. Baigęs šešias klases, toliau mokiausi Kauno politechnikume. Vokiečių okupacijos metais buvau Plechavičiaus reprezentacinėje kuopoje Kaune. Antrą kartą okupavus Lietuvą rusų bolševikams, įstojau į "Tau-

ro" apygardos partizanų gretas. 1945 m. vasario 26 d. kautynių metu buvau sunkiai sužeistas. 1945 m. birželio 13-osios naktį dvylikos partizanų būrelis atvykome į mano tėviškę. Ankstyvą rytą mus apsupo KGB kariuomenė ir sribai. Kautynių metu buvo sudeginti mano gimtieji namai, žuvo šeši partizanai, tarp jų – ir mano jaunesnysis brolis Viktoras. Jie visi ir šandien ilsisi mano buvusioje tėviškėje. Jų atminimui pastatiau kryžį.

1948 m. sausio 13 d. patekau į pasalą Kaune, prie Botanikos sodo. Gavęs stiprų smūgį į galvą, atsidūriau KGB naguose. Toliau – žiaurūs tardymai, devyneri metai tolimoje šiaurėje ypatingo režimo lageryje ir dešimt metų Džezkazgane...

1966 m. gavau pasą, nors Lietuvoje gyventi neleido. Tačiau 1967 m. per mano didelį užsispyrimą priregistravo Kaune. Jame gyvenu iki šiol. Turiu žmoną Ireną (gydytoją pediatrę), dukrą Rūtą, Klaipėdos universiteto penkto kurso studentę. Esu ansamblio "Girių aidas" įkūrėjas ir jo dalyvis. LLK Sąjūdžio štabo viršininkas.

Mano atsakymai:

1. Esu optimistas ir visada tikėjau, jog Lietuva atgaus nepriklausomybę. Ją valdys sąžiningi Tautos patriotai.
2. Visose Lietuvos struktūrose prilindę buvusių komunistų ir KGB agentų. Jie apgaulės būdu išvogė Lietuvos turtą.
3. Neatidėliotinai uždrausti mūsų Tautos valdymo

(Nukelta į 6 psl.)

TAUTINIO KLAUSIMO SPALVOS LIETUVOJE

svetur atvykstančių apsišaukėlių "misionierių" priešini-mosi lietuviybės įsitvirtinimui, jos atgaivinimui. Tokių jėgų ekstremistines pastangas palaiko ir netikęs (be jokių išlygų) savivaldybių įstatymo taikymas tam kraštui. O juk per priešinimąsi, per neigiamą požiūrį į vietinius lietuvių, ypač bandančius dirbti tarnautojais, reiškiamas gana aiškus neigiamas požiūris į pačią Lietuvos valstybę ir lietuvių tautos teisę į valstybingumą bei labiau sutelktos pilietinės visuomenės ugdymą.

Kadangi Lietuvos pietryčių sritis yra pakankamai specifiška, paliesime dar porą su ja susijusių įtampų židinių. Kaip jau minėta, dabartiniu metu daugumą šio krašto gyventojų sudaro slavakalbiai. Pats kraštas yra labiausiai paveiktas polonizacijos ir rusifikacijos. Čia gyvena nemažai asmenų, pokario metais atsikėlusius iš kaimyninės, karo nusiaubtos Gudijos. Gudams (dabar vadinamiems baltarusiais), o ypač gyvenantiems vakariniame pakrastyje, Vilnius visada buvo stiprios traukos centru. Kaip rodo sociologiniai tyrimai, to krašto gyventojų dauguma

(Atkelta iš 1 psl.)

linkusi save tapatinti ne su "kontinentine" Lietuva. Tačiau priešingai aršesnių lenkomanų kalboms, jie taip pat nelinkę savęs tapatinti ir su Lenkija, su jos istorija. Jie tapatinasi su savo gyvenamuoju kraštu, t.y. Vilnija. Pastaroji aplinkybė būtent ir palengvina jų įsijungimą į Lietuvos valstybę. Tačiau nepatiklumas "kontinentinei" Lietuvai ir lietuviams išlieka.

Tokį šio krašto gyventojų tautinės savimonės neapibrėžtumą reiktų aiškinti ne tik visiems žinomomis aplinkybėmis – lenkiškosios politikos bei kultūros įtaka krašto tikriesiems gyventojams arba tuo, kad lietuvių valdomos valstybės iki 1990-jų metų čia niekas neprisimena. Prie to prisideda ir kai kurių lietuvių užsispyrimas – noras matyti juos "pasidavusius lietuvių vybei", kalbančius lietuviškai.

Kai kurių lietuvių nenoras pripažinti istoriškai susiklosčiusio kultūrinio savitumo jau buvo parodytas prieškarinio Lietuvoje, jai atsiėmus Klaipėdos kraštą. Tada lietuvių irgi užsispyrusiai siekė vyrąti giminingoje, bet

germanizuotoje lietuvininkų žemėje. Tokio siekio pasekmės buvo skaudžios: gausėjo to krašto senbuvų, troškusį susijungti netgi su to meto fašistine Vokietija...

Lietuvio sąmonėje yra susiklosčiusi ne visai teisinga nuostata tautiškumą vertinti pagal kalbos požymį. Žinoma, tokią nuostatą lėmė nepalankios tautos likimui aplinkybės. Tai tarsi gaivališka antireakcija Didžiosios Kuni-gaikštystės laikams, kada ten berods nebuvo (kaip kituose kaimyniniuose kraštuose) rūpinamasi tautiškumu, lietuviškąja etnokultūra. Tikėtina, kad tokia nuostata, kuri yra padiktuota savaizgos instinkto, veikiant moderniai civilizacijai, neišvengiamai keisis ir silpnės.

Be pasigyrimo reikia pastebėti, kad nežiūrint istorinių aplinkybių "padovanotos" naštos, lietuvių ir toliau išsiskiria pakankamai aukšta tolerancija ir geranoriškumu kitų tautybių (tame tarpe ir juos skriaudusių) atžvilgiu. Šis bruožas, einantis dar iš istorinių laikų ir senojo lietuvių tikėjimo (baltiškosios pasaulėžiūros), šiandien gražiai persipina su europine demokratiškumo dvasia.

PARTIZANAI

(Atkelta iš 5 psl.)

aparate bet kokią KGB darbuotojų ir komunistinės nomenklatūros veiklą. Kaip fašizmas, taip ir komunizmas turi būti pasmerktas tarptautinio teismo!

4. Iš mokyklų artimiausiu metu pašalinti visus jų vadovus, kurie priklausė komunistų partijai! Propaguoti patriotizmą ir krikščionybę.

* * *

Antanas Paulavičius

Pateikiu žinias apie save iš Lietuvos rašytojų savaitės, išleisto Vilniuje 1996 m.:

"1924 m. sausio 2 d. Anykščiuose gimė Antanas Paulavičius, prozininkas, poetas. Studijavo Vilniaus universitete. 1948 m. ištremtas į Krasnojarsko kraštą. Grįžo 1956 m., baigė universitetą, mokytojavo Viduklėje, Raseiniuose, Kaune. Paskelbė dokumentinių apysakų ir pasakojimų, eilėraščių, giesmių ("Kraujo upeliai tekėjo", 1990; "Aš palieku jums ramybę", 1995), romaną "Dievas vaikšto".

Šiais metais išėjo mano knyga "Rytmečio sapnas". Joje – mano eilėraščiai ir dainos (pasireiškiau ir kaip kompozitorius). Vadovauju Kauno tremtinių chorui, esu "Girių aidų" meno vadovas.

Ansamblio "Girių aidas" meno vadovas Antanas Paulavičius.

Atsakau į klausimus:

1. Visą laiką svajojau, kad Lietuva taps nepriklausoma, tačiau supratau, kad laisvė pareikalaus labai daug aukų. O tos laisvos Lietuvos idealas – demokratiška valstybė su dora vyriausybe dar nieko Europos sandraugoje.

2. Laisvė uždeda ir didelę atsakomybę, nes gali pasirinkti ne tik gerį, bet ir blogį. Laisvai per žiniasklaidą plinta pornografija, smurto filmai. Nekliudomai buvo iššvaistyti bankai. Tik prie dabartinės vyriausybės pradeda išsigalėti teisingumas ir tuo pačiu pasitikėjimas Nepri-

klausoma valstybe.

3. Pažaboti korupciją, sustiprinti teisėsaugą.

4. Jaunimo auklėjimas bei ugdymas jau buvo pradėtas deramai tvarkyti, Z. Zinkevičiui tapus Švietimo ministru. (Beje, jis buvo mano bendrakursis). Dabar neaišku, kokių kelių pasuks švietimas. Mes negalėjome taip pasielgti, kaip Vakarų Vokietija, kuri atleido visus vadinamosios "demokratinės Vokietijos" mokytojus ir pasiuntė ten savo mokytojus.

P.S. Atsivešiu kelias savo knygas išplatinimui.

tris dienas – iki 6 d. (imtina). Jis vyks "Dolphin Beach Resort" viešbutyje, 4900 Gulf Boulevard, St. Petersburg, FL. Kaip žinome, jau anksčiau šioje vietovėje yra buvęs SLA seimas, kuris sutraukė nemažai delegatų ir buvo vienas iš įdomiausių ir gausiausių per paskutiniuosius kelis dešimtmečius.

Ir šį kartą tikimasi, kad į seimą susirinks gausus delegatų bei svečių būrys. Tuoju po jo čia prasidės Amerikos Lietuvos Tautinės Sąjungos seimas. Kaip žinome, dalis SLA narių priklauso ir šiai organizacijai, todėl jiems bus gera proga dalyvauti abiejuose renginiuose. Delegatams iš "šaltėnių" vietovių bus malonu pabuvoti šiltojoje Floridoje. Kai daug kur lapkričio mėnesį jau yra šaltoka, St. Petersburg bus galimybė pašildyti kaulus ir net pasimaudyti.

SLA sekretorė Genovaitė Meiliūnienė SLA kuopų valdyboms ir nariams išsiuntinėjo laiškus, raginančius išrinkti delegatus į 66-ąjį Seimą. Jo metu bus paminėta ir 112-oji SLA sukaktis. Jokia kita išeivijos ir turbūt net Lietuvos organizacija ar draugija tokia garbinga sukaktimi negali pasigirti.

LIETUVOS VADOVAS LANKYSIS ČIKAGOJE

Jau antrą kartą šiemet Čikagoje lankysis Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus. Jis čia praleis keturias dienas:

nuo 17-os iki 20-os. Galima sakyti, kad Prezidentas grįžta į savo antruosius namus, nes čia jis praleido daugiau negu pusę savo gyvenimo.

Kaip žinome, pirmą kartą jis Čikagoje viešėjo netrukus po išrinkimo. Sausio 25 d. buvo surengtos "išleistuvių" iškilmės Willowbrook Ballroom patalpose. Jose dalyvavo stebėtinai daug mūsų tautiečių, kurie linkėjo naujam Prezidentui sėkmės ir ištvermės nelengvame darbe. Dabar jis grįžta į Čikagą jau apsipratęs savo pareigose ir sulaukęs gerų "pažymių" iš politinio gyvenimo vertintojų.

Prezidento V. Adamkaus laukia gana nelengva darbotvarkė. Numatyta nemaža susitikimų tiek su lietuviais, tiek su Amerikos pareigūnais bei verslininkais.

Rugsėjo 3 d. Čikagos "Seklyčioje" Lietuvos generol-konsulas Čikagoje Giedrius Apuokas ir komitetas "Už Prezidentą Valdą Adamką" surengė lietuvių organizacijų atstovų susirinkimą, kuriame pasidalino mintimis apie Prezidento priėmimą.

Pirmąją vizito dieną, šeštadienį, pasitiksime Prezidentą O'Hare areuoste. Sekmadienį, prieš pietus, numatomos šv. Mišios Švenčiausios Mergelės Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje Marquette Park. Tos dienos vakare, 6 val. prasidės prezidento pagerbimo pobūvis Willowbrook Ballroom. Dalyvavimo

(Nukelta į 7 psl.)

NAUJIENOS IŠ ČIKAGOS

Rašo Edvardas Šulaitis:

APIE KASNIŪNĄ, "TĖVYNĘ" IR SLA

Nedaug kas Lietuvoje ir net užsienyje žino apie seniausią dar tebeeinantį lietuvišką laikraštį pasaulyje, kuris vadinasi "Tėvynės" vardu. Jis buvo įsteigtas 1896 metais JAV-oje, taigi šiemet jau sutiko savo 102-ąjį gimtadienį. Šį, jau į antrąjį savo gyvavimo šimtmetį įžengusį laikraštį redaguoja vienas iš seniausių, bet dar aktyvių lietuvių žurnalistų. Tai Vytautas Kasniūnas (anksčiau – Kasnickas), gimęs 1914 m. Joniškioje. Lietuvos periodikoje jis pradėjo bendradarbiauti nuo 1930-ųjų, o 1937-40-ais dirbo "Lietuvos aidų" dienraščio reporteriu.

1944 m. karo veiksmų išblokštą iš tėvynės, jis pasitraukė į Vokietiją, o vėliau atvyko į JAV ir ilgą laiką gyveno Čikagoje. Dabar gyve-

na netoli jos, Indijanos valstijai priklausančiame Beverly Shores miestelyje. Visą laiką Vytautas aktyviai bendradarbiauja JAV lietuvių spaudoje – "Drauge", "Dirvoje" ir kituose laikraščiuose, dalyvauja lietuvių radijo programose.

Lietuvių susivienijimo Amerikoje (SLA) leidinys – "Tėvynė" pasirodė 1896 m. sausio 1 d. vienoje iš seniausių JAV lietuvių vietovių – Plymouth, Pennsylvania valstijoje. Anksčiau šis laikraštis buvo savaitraščiu, o dabar pasirodo tik 6 kartus per metus. "Tėvynės" redaktoriais yra buvę žymieji JAV lietuvių spaudos bendradarbiai: V.S. Jokubynas, V.K. Račkauskas, K. Jurgelionis, A. Sodaitis, J. Valaitis. Beje, šis laikraštis leidžianti SLA organizacija šiemet švenčia savo 112-ąsias metines. Lapkričio pradžioje šaukiamas jau 66-asis SLA seimas. Susivienijimui vadovauja dr. Vytautas Dargis, o viceprezidentu yra jau minėtas "Tėvynės" redaktorius V. Kasniūnas. Jos centrinė įstaiga yra įsikūrusi Niujorko didmiestyje.

66-asis Susivienijimo lietuvių Amerikoje seimas prasidės lapkričio 4 d. ir tęsis

Kardinolas Vincentas Sladkevičius susitiko su Lietuvos sporto veteranais (II tautinės olimpiados ir Pasaulio lietuvių VI sporto žaidynių proga).

E. Šulaičio nuotr.

Pertraukos metu Maironio lietuviškoje mokykloje Lemonte.

E. Šulaičio nuotr.

LIETUVOS VADOVAS LANKYSIS ČIKAGOJE

(Atkelta iš 6 psl.)

auka – 75 doleriai asmeniui. Bilietus galima užsisakyti, siunčiant čekius, išrašytus "President Adamkus Committee", D. Bazienei, 9213 S. Keeler Ave., Oak Lawn, IL 60453. Pasiteirauti apie Prezidento viešnagę galima ir paskambinus N. Maskaliūnienei tel. (708) 361-5128 arba P. Ragienei - (630) 529-0955.

Pirmadienį ir antradienį Lietuvos Prezidentas susitiks su žymiaisiais Čikagos miesto ir Illinois valstijos pareigūnais, spaudos atstovais ir pan. Planuojama surengti jo knygos "Likimo vardas – Lietuva" pristatymą. Ši knyga yra viena iš populiariausių Lietuvoje, nes per kiek daugiau negu pusmetį reikėjo iš-

leisti net tris jos laidas.

Daugeliui čikagiečių vėl bus gera proga susitikti su Lietuvos Prezidentu Valdu Adamkumi ir bent trumpai pasikalbėti, pratęsiant anksčiau pažintį. Taigi reikia jau dabar šiam susitikimui ruoštis. Spalio 17-ji netruks ateiti. Todėl jau laikas sukrusti ir skirti kuo daugiau dėmesio šiam neeiliniam įvykiui.

JAV LB XV TARYBOS SESIJA

Mes visi esame Lietuvių bendruomenės nariais. Todėl kiekvienam turėtų rūpėti ne tik šios ypatingos jungties dabartis bet ypač jos ateitis. JAV LB ateitis bus svarstoma JAV LB XV Tarybos Prezidiumo pirmininko Donato Skučo ir JAV LB Krašto valdybos pirmininkės Reginos Narušienės ruošiamoje

konferencijoje "JAV LB 21-ame šimtmetyje", kuri įvyks spalio 8-9 d., "Cleveland South Hilton", 6200 Quarry Lane, Independence, OH. Konferencijoje dalyvauti kviečiame plačiąją visuomenę.

JAV LB dabarties rūpesčiai, darbai ir siekiai bus pristatomi ir svarstomi JAV LB

XV Tarybos antrojoje sesijoje, kuri įvyks tose pačiose "Cleveland South Hilton" patalpose, spalio 10-11 d. Išsamesnes žinias galima gauti, kreipiantis į Donatą Skučą – 4407 Majestic Lane, Fairfax, VA 22033. Tel: (703) 378-0919.

Jūratė Budrienė

Rugsėjo 20 d. JAV LB ir LR Seimo komisijos nariai posėdžiauja "Dainavoje". Iš kairės: Regina Narušienė, Liūda Rugienienė, Juozas Ardys ir Dalia Puškorienė. (Trūksta Vytauto Maciūno)

Lietuvos ambasados pranešimas PAMINĖTA ŽYDŲ GENOCIDO DIENA

Rugsėjo 25 d. į Lietuvos ambasadą Vašingtone paminėti Lietuvos žydų genocido dienos susirinko JAV žydų bendruomenės, žydų organizacijų bei valstybinių institucijų atstovai. Šių metų minėjimas buvo skirtas žydų genocido atminties ir holokausto švietimo Lietuvoje temai. Renginio metu buvo pristatyta Lietuvos fotomenininko Antano Sutkaus paroda "Pro Memoria". Susirinkusieji galėjo susipažinti su žydų genocido temą nušviečiančiais istorijos vadovėliais, skirtais Lietuvos vidurinių mokyklų mokiniams. Veikė žydų istorijos ir kultūros tema Lietuvoje parengtų leidinių parodėlė.

Minėjimo metu kalbėjus ambasadorius Stasys Sakalauskas pabrėžė Lietuvos vyriausybės nusiteikimą siekti

istorinės tiesos ir teisingumo. Ambasadorius papasakojo apie teigiamus poslinkius holokausto ir žydų istorijos mokyklų Lietuvoje vidurinėse ir aukštosiose mokyklėse, padėkojo JAV žydų organizacijoms, padedančioms ruošti mokomąją medžiagą ir rengiančioms kursus istorijos mokytojams.

JAV žydų organizacijos B'NAI B'RITH ryšių su visuomene centro direktorius Daniel Mariaschin papasakojo apie jo organizacijos ir JAV holokausto atminties muziejaus bendradarbiavimą su Lietuvos Švietimo ir Kultūros ministerijomis. D. Mariaschin pareiškė pasitenkinimą tuo, kaip žydų genocido tema pateikta Lietuvos vidurinių mokyklų istorijos vadovėliuose.

Šią vasarą Lietuvoje ap-

silankiusi Vašingtono ir apylinkių Išlikusiųjų organizacijos pirmininkė, buvusi Šiaulių geto kalinė Nesse Godin padėkojo Lietuvos vyriausybei už gerą žydų kapinių ir istorinių vietų priežiūrą.

Minėjimo dalyviai išreiškė viltį, kad jau įsitvirtinusi tradicija paminėti Lietuvos žydų genocido dieną Lietuvos ambasadoje Vašingtone ir toliau bus tęsiama.

Lietuvos ambasados
spaudos skyrius

**VYKSTA
SPAUDOS
PLATINIMO
VAJUS!
SKAITYKIME
IR PLATINKIME
"DIRVĄ"**

Neseniai atvykusiems į Ameriką IMIGRANTAI IR PABĖGĖLIAI

Raimonda Mikatavagė

(Tęsinys. Pradžia – 18 nr.)

Mums buvo užduota parašyti trumpą rašinėlį apie savo ankstyviausius prisiminimus. Aš parašiau apie savo šalį – Lietuvą. Kai kitą savaitę buvo gražinti mūsų rašiniai, mokytoja paskelbė, jog išrinko geriausią rašinį, kurį perskaitys visai klasei. Tai buvo mano rašinys. Mokytoja perskaitė jį išraiškingai ir jausmingai. Pasijutau labai pagerbta. Klasės draugų plėtimai buvo itin malonūs. Jie įkvepia mane ir šiandien.

Mokytojai gali paveikti kiekvieno mokinio ateitį. Labai svarbu, kad tėvai taip pat apie tai stengtųsi sužinoti. Susipažinkite su mokytojais. Išsiaiškinkite, kokią įtaką jie daro jūsų vaikui? Ko jie tiki? Kokias namų užduotis jiems skiria? Kaip sekasi jas atlikti jūsų vaikui? Kaip jūs galite jam padėti?

Aplinkos poveikis

"Amerikoje labiausiai mane stebina tai, kaip tėvai klausio savo vaikų" – yra pasakęs Vindzoro herzogas Edvardas.

Didžiausią įtaką jūsų vaikams tikriausia darys kiti vaikai. Tur būt jūsų vaikai greitai "suamerikonės". Neseniai į Ameriką atvykusius tėvus dažniausia tai net apstulbina. Juos nustebina tai, kad vaikai labai greitai išmoksta anglų kalbą ir susiranda draugų. Tačiau kaip kitur, taip ir čia jų yra ir gerų, ir blogų.

Jūsų vaikai nuolatos jaus būtinybę elgtis taip, kaip "visi": eiti į tuos pačius renginius, mokytis daug arba mažai ir t.t. Dauguma vaikų nori būti "kietai". Šiuo žodžiu vaikų bendrijoje apibūdinami tie, kurie yra populiari ir turi daug draugų. Deja, daugelio amerikiečių vaikų nuomone, užsieniečiai nėra "kietai". Tai jūsų vaikams gali sukelti didelį nusivylimą. Jie gali susigundyti elgtis taip, kad taptų populiariesni. Tėvai privalo žinoti, jog vaikai patiria didelį spaudimą. Tačiau labai nelengva jiems patarti šiuo atveju.

Kiekvienoje mokykloje yra chuliganų, kurie erzina, grasina ir net muša kitus. Jūsų vaikai gali tapti puikiausiomis šių peštukų aukomis. Jei mokytojas nenori arba nesugeba suvaldyti susidariusios padėties, patarkite savo vaikams nueiti pas mokyklos direktorių. Pamokykite savo vaikus, kaip pasinaudoti humoro jausmu arba vaizduote, o ne kumščiais, sprendžiant tokius konfliktus. Jeigu jie

panaudos kumščius, chuliganas gali išsitraukti peilį arba net pistoletą. Nors tai skamba neįtikėtina, tačiau tokių atsitikimų pasitaiko kasdien.

Dar vienas šaltinis, darantis stiprią įtaką jūsų vaikams – žinių platinimo tarnybos, daugiausia televizija ir kinas. Amerikos televizijos programose rodoma per daug žiaurumo ir neigiamybių. O vaikai dažniausia praleidžia per daug laiko, jas žiūrėdami. Užuoat žaidę kieme su draugais, ugde savo kūrybingumą ir bendravimo įgūdžius, jie paprasčiausiai sėdi priešais televizorių. Pedagogai ir psichologai pataria riboti programas, kurias žiūri vaikai.

Šioje šalyje didelė problema yra narkotikai. Kol pasiekia vidurinės mokyklos baigiamąją klasę, apie 40% moksleivių jau būna išbandę narkotikus. Todėl labai svarbu dažnai aptarti šį klausimą su vaikais. Jie privalo žinoti, kaip narkotikai gali sužaloti kūną, ypač smegenis. Jeigu vaikai nežinos tėvų požiūrio, jie vadovausis draugų patarimais. Tyrimai rodo, kad juo dažniau tėvai aiškina vaikams apie narkotikų pavojų, tuo rečiau vaikams kyla noras juos "išmėginti". Kadangi dažniausia narkotikus siūlo mokyklos draugai, jūsų vaikas privalo žinoti, kaip reaguoti į tokius pasiūlymus, nesibaiminant, jog neteks visų draugų. Jis gali atsakyti, kad, jei vartos narkotikus, nebus priimtas į krepšinio komandą, kad pažįsta draugą, kuris labai rimtai apsirgo nuo narkotikų, kad tėvai visada pasitinka namuose ir iš karto sužinotų, jog jis paragavo narkotikų. Skatinkite vaikus ieškoti tokių draugų, kurie nežaidžia su narkotikais.

Vaikai, kurie nuolat užimti – ruošia namų darbus, lanko šokių ar muzikos pamokas, sportuoja – rečiau susidomi narkotikais. Jeigu jie užsiima įdomia, dvasinga veikla, rečiau ieško pojūčių, kuriuos gali sukelti narkotikai.

JAV Švietimo departamente galima nemokamai įsigyti knygeles: "Growing up Drug Free: A Parent's Guide to Prevention" ir "Preventing Drug Use Among Children and Adolescents". Šiose knygelėse rasite žinių apie įvairius narkotikus ir apie tai, ką įvairaus amžiaus vaikai turėtų apie juos žinoti.

Immigrants and Refugees/ by Raimonda Mikatavagė. Tel: (410) 374-3117.

Šiomet, lapkričio 7-ąją per "Lietuvių dienas" mūsų rudeniškas nuotaikas žada praskaidrinti Hamiltono lietuvių dramos grupė "Aukuras". Jos sutikimu ir viešnagė rūpinasi JAV LB Klyvlendo apylinkės valdyba. Dievo Motinos parapijos salėje galėsime pasigėrėti Vytauto Alanto trijų veiksmų komedija "Šiapus uždangos". Spektaklio režisierė – Elena Dauguvietytė-Kudabienė.

Šios pjesės autorius Vytautas Alantas gimė 1902 m. Sidabrave, Naujamiesčio valsčiuje. Jis buvo rašytojas, dramaturgas, publicistas. 1934-1939 metais V. Alantas dirbo "Lietuvos aidą" vyriausiuoju redaktoriumi, o 1941-1944 metais vadovavo Vilniaus miesto teatrui.

V. Alantas daug rašė išeivijoje. Kai kurie jo kūriniai liko rankraščiuose Lietuvoje ir tik dalį jų pavyko išleisti Vokietijoje. Komedija "Šiapus uždangos" pirmą kartą pastatyta Detroite 1957 m. Vienas iš žymiausių išeivijos rašytojų mirė 1990 m. Detroite.

Hamiltono lietuvių mėgėjų teatro grupės įkūrimo data laikomi 1950 metai, nors jos užuomazgos matomos dar anksčiau, kai į Hamiltoną atvyko gyventi Elena ir Edvardas Kudabos. Aktorė E. Dauguvietytė-Kudabienė subūrė 20 energingų dramos mėgėjų grupę, kuri vėliau pasivadino "Aukuro" vardu. Po pirmojo sėkmingo, Vasario 16-osios proga įvykusio pasirodymo (Kazio Inčiūros veikalo "Dr. Vincas Kudirka" ištraukų), grupė energingai ėmėsi sceninės veiklos. Vienas po kito

buvo statomos lietuvių rašytojų pjesės.

"Aukuro" pasirodymai vyko ne tik Hamiltone, bet ir kituose Kanados bei JAV miestuose, kur tik gyveno daugiau lietuvių. Net kelis kartus "Aukuro" kolektyvas gastroliaavo Lietuvoje ir vaidino Panevėžyje, Palangoje, Klaipėdoje, Alytuje, Marijampolėje, Telšiuose, Tauragėje, Rokiškyje, Biržuose, Šiauliuose. Ypač draugiški ryšiai užsimezgė su Šiaulių dramos teatru. Aktorės E. Dauguvietytė-Kudabienė ir M. Kalvaitienė buvo pakviesotos vaidinti kartu su Šiaulių dramos teatro aktoriais S. Čiurlionienės "Pinigėliuose".

Jau daugiau nei 45 metai neužgęsta E. Dauguvietytės-Kudabienės įžiebta meilės teatro menui ugnelė. Keičiasi ne tik repertuaras, bet ir aktoriai: vieni palieka teatrą, kiti ateina, pilni naujų jėgų. "Aukuras" sukūrė apie 50 spektaklių. Žymiausi iš jų: K. Binkio "Atžalynas", P. Vaičiūno "Tėviškės pastogė", J. Marcinkevičiaus "Mindaugas", J. B. Moljero "Šykštuoelis", J. Grušo "Tėvas", Keturakio (J. Vilkutaičio) "Amerika pirtyje", B. Sruogos "Dobilėlis penkialapis", G. Lorikos "Bernardos Albos namai", A. Škėmos "Lageris", "Vieną vakarą", "Živilė", A. Rūko "Bubulis ir Dundulis", V. Putino "Valdovo sūnūs". Kai kurie spektakliai buvo suvaidinti po 16 ar dar daugiau kartų. Teatro kolektyvas dalyvauja dramos šventėse ir yra pelnęs ne vieną apdovanojimą: už geriausią režisūrą, geriausius moters ir vyro vaidmenis. Rita Augienė

Į Klyvlendą atvyksta teatras

Scena iš spektaklio "Anapus uždangos". Priekyje: Vytautas Taseckas ir Marija Kalvaitienė. Šiauliai, 1997 m.

"Šiapus uždangos". Iš kairės: Marija Kalvaitienė, Saulius Pauliukonis, Alina Žilvytienė, Danutė Kudabaitė, Grožvydas Udrėnas, Elena Dauguvietytė-Kudabienė ir Vytautas Taseckas. Šiauliai, 1997 m.

Rašytojas Vytautas Alantas – savo šeimoje. Iš kairės: sūnus Algis, marti Vera, sūnus Ginas, Irena Alantienė ir dukraitė Laura.

JAV LB Kultūros tarybos SPAUDOS VAJUS

Sumažintas metinis prenumeratos mokestis
naujiems skaitytojams:

DIRVA.....\$25.00 (vietoj \$35)

P.O. Box 19191
Cleveland, OH 44119-0191

DRAUGAS.....\$60.00 (vietoje \$95)

4545 W 63rd Str.
Chicago, IL 60629

DARBININKAS.....\$20.00 (vietoje \$35)

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

LIETUVIŲ BALSAS.....\$20.00 (vietoje \$30)

2624 W. 71st. Street,
Chicago, IL 60629

EGLUTĖ.....\$10.00 (vietoje \$15)

13648 Kickapoo Trail
Lockport, IL 60441

PASAULIO LIETUVIS.....\$10.00 (vietoje \$20)

6428 Ridge Rd.,
Clarendon Hills, IL 60514

BRIDGES.....\$15.00 (vietoje \$18)

LAC, Inc. Treasurer
1927 W. Boulevard
Racine, WI. 53403

LITUANUS.....\$8.00 (vietoj \$10)

6621 S. Troy Str.
Chicago, IL 60629

Lietuviškas leidinys – puikė dovana bet kuria progai

TEISYBĖ

Vladas Vijeikis

Norėdamas prisikasti ligi teisybės, šiais laikais turi eiti tik per advokatą. Jeigu abejoji savo teisumu, teks šlietis prie brangesnio. Mat kuo brangesnis advokatas, tuo daugiau galimybių laimėti bylą. Advokatai yra išskirtinė visuomenės dalis. Jie turi savo kalbą, papročius ir tradicijas. Teisme jie kalba taip, kad niekas nesupranta. Kaltinamajam ar kaltintojui paprastai neleidžiama kalbėti, nes jie gali sugadinti reikalą, kurį advokatai taip suvelia, kad kita pusė nebežino, ką sakyti. Čia ir yra visa paslaptis. Advokatas turi supainioti kitą – mažiau patyrusį ir mažiau apmokamą. Jeigu advokatas surašo sutartį, tai reikia trijų ar keturių kitų advokatų, kad suprastum, kas parašyta. Tokias sutartis labai mėgsta apdraudos kompanijos. Moki, moki per metų metus, o kai reikia gauti, kas tau priklauso, tai sužinai, kad tu nieko negausi. Neskaitei sutarčių, kurios paprastai surašytos smulkiais raidelėmis ir nesuprantama kalba.

Jeigu kam teko kreiptis į advokatą, tai pirmiausia turėjo būti "persijotas" per jo sekretorę. Ši asmenybė – labai išlavinta apklausose. Jeigu bus patenkinta, tai leis pasikalbėti su advokatu. Pakliuvęs į tą šventovę, matai savo gelbėtoją, bevartantį popierius. Reiškia, jis labai užimtas. Tuo laiku turi progos žvilgtelėti aplink. Trys sienos perpildytos knygomis.

Labai storos knygos su puošnėmis nugarėlėmis ir aukso raidžių įrašais. Pastebi, kad labai naujai atrodo. Tada pradėdai įtarinėti, kad niekas tų knygų nevertė. Jeigu esi tikrai įtarus, imi galvoti, kad tai – tik nugarėlės. Aš ir pats turėjau spintelę su nupieštomis knygų nugarėlėmis ant durų. Jos viduje – viena kita bonkelė, kuri labai padeda išspręsti sunkius klausimus. O čia – trys sienos! Nenuostabu, juk reikia spręsti daug sunkių klausimų. Televizijoje pasirodantieji advokatai visados sėdi tų storų knygų paunksmėje.

Skaitau "Drauge", kad teisiamasis, buvęs premjeras, paprašė kaltinimą išversti į lietuvių kalbą. Kreipėsi į universiteto profesorius. Bet ir jiems buvo per sunku. Kaltinamąją išvadą jie pavadino "prasto stiliaus nesuprantamu kratiniu". Pastebėjo, kad yra sakinių po 200 žodžių. Jeigu jums ne visai aišku, kaip atrodo sakinyje iš 200 šimtų žodžių, tai suskaičiuokite "Dirvos" 64 eilutes. Jose bus maždaug 200 žodžių.

Teisybė vaizduojama užrištomis akimis, su svarstyklėmis ir kalaviju. Toks simbolis turbūt advokatų sugalvotas. Teisybė nemato, ką advokatai į svarstyklės įdės ir kam ji galvą nukirs. Taigi teisybės suradimas – labai sunkus ir netikras reikalas. Užlipti iki teisybės – labai sunku, o dar sunkiau persiristi per sakinius, turinčius po du šimtus žodžių. Ši žinia pakliuvo į laikraščius, kadangi palietė buvusį ministrų pirmininką. O paprasti žmoneliai klamuoja po teisybės pelkynus.

Tiesą sakant, tai nėra per daug triuškinanti naujiena. Skaitant Lietuvos laikraščius, labai dažnai reikia jei ne ištiesinio vertimo į lietuvių kalbą, tai žodyno – tikrai. Tada pradėdai įtarti, kad tie laikraščiai skirti tik žurnalistams.

O TĖVIŠKE, TU MANA...

Jonas Kardokas

Tėviškė. Žodis, reiškiantis daug dalykų. Man tai – visuma aplinkos, kurioje mes augome, ugdėmės ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai. Toje aplinkoje formavosi mūsų charakteriai, galvosena, požiūris į gyvenimą, į ateitį. Žinoma, ne visus tie veiksniai vienodai įtakojo. Šiuose apmąstymuose bandysiu apibūdinti, kas veikė mane augimo laikotarpyje ir ką tėviškė reiškia mano asmeniui.

Palikau ją prieš 60 metų ir per sekančius 6 metus tik retkarčiais trumpam apsilankydavau. Turiu prisipažinti, kad aš palikau tėviškę, bet tėviškė niekuomet manęs nepaliko. Ji manyje – dieną ir naktį, vasarą ir žiemą. Tai lyg angelas sargas, lyg sąžinės balsas, kuris visuomet su manimi.

Tėviškėje turėjau tėvą ir motiną, tris brolius ir vieną seserį. Labai gaila, kad neteko man pažinti senelių meilės ir globos. Visi seneliai mirė, prieš man ateinant į šį pasaulį. Gyvenome kaime, buvome žemdirbiai. Mano artimieji nebuvo kalbūs. Pasakydavo, kas būtinai reikalinga ir – jokių nereikalingų tauškalų. Šią savybę perėmiau iš jų. Tai – mano tėviškė.

Blogiausias, įkyriausias, negarbingiausias darbas mano vaikystėje buvo žąsų ganymas. Nuo man neatmenamų laikų tėvai augino nemažai žąsų, o man teko ilgus metus jas ganyti. Žinoma, tos žąsys padėjo man lankyti gimnaziją, bet tuo laiku tai

man nerūpėjo. Ir kokia negarbė gimnazistui sekti paskui žąsų uodegas. Kartą juodvarniai prisėlino, kai buvau užsižaidęs, ir užmušė 4 žąsiukus. Tai buvo vienintelis kartas mano gyvenime, kada aš rimtai galvojau nusižudyti. Tik nesugalvojau, koku būdu. Neįsivaizdavau, kaip įvertins mama ir tėtis, kad aš taip blogai atlikau paskirtą darbą. Tai – mano tėviškė.

Vienas įdomesnių pavarinių visos šeimos darbų – durpių kasimas ir paruošimas žiemai. Pora dienų durpių masė buvo kasama, minkoma, formuojama į apvalius "pyragus" ir paliekama pievoje džiūti.

Kitas darbas, dirbamas tik su talka, – linų pluošto apdorojimas. Kadangi linai turėdavo būti gerai išdžiovinoti, tai juos tiesiai nuo džiovintimo krosnių nešdavo myniumi. Kad darbas sklandžiai eitų, turėdavo būti apie 15 žmonių. Čia ir susirinkdavo kaimo jaunimas. Atidirbę pas vieną ūkininką, eidavo pas kitą. Ir taip per tuos rudens mėnesius visų linai buvo paruošiami verpimui ir audimui, o perteklius – pardavimui. Kadangi šie darbai buvo atliekami spalio ir lapkričio mėnesiais, tai man pačiam, besimokančiam gimnazijoje, juose dalyvauti neteko. Užbaigęs dienos darbus ir pavakarieniavęs jaunimas dažnai, o ypač esant geram orui, sustojęs dainuodavo net iki vidurnakčio. Tai – mano tėviškė.

Gojus. Tai ne žydų naudojamas žodis, kalbant apie krikščionis. Tai alksnynas, – miškelis, saugojęs vaikams daug gerų ir blogų paslapčių. Mūsų kaime žemės reforma atlikta apie 1900 metus, kada buvo pereita iš rėžinės ūkininkavimo formos į vienkiamius (kolonijas). Kad neapsunkintų ūkininkų skubiu sodybų perkėlimu, buvo palikti sodybiniai rėžiai. Tie, kurių žemės sklypai buvo gauti netoli buvusių gyvenviečių, neskubėjo keltis. Mūsų tėvai kėlėsi tik 1928 metais ir kiek žinau, buvo paskutiniai, nes mums skirta žemė buvo sodybinių rėžių gale. Į tuos rėžius įėjo ir gojus – apie 4 ha

ploto alksnynas, prie kurio prisiglaudusi buvo ir mūsų žemė. Iš senosios sodybos reikėdavo eiti per gojaus kraštą. Mums, vaikams, o ypatingai prieblandoje būdavo baisu eiti, nes prisimindavom iš girdėtų pasakojimų apie būrius vilkų, meškų, lapių. O už tų kelmų tupi kipšiukai su ožio galvomis, ilgomis uodegomis, viena koja – arklio, kita – karvės. Eidami žiūrėdavom tiesiai į taką, nenukreipdami akių į šalis. Gojus buvo priaugęs ne tik alksnių, bet ir įvairių krūmokšnių, žemuogių, aviečių ir grybų, kuriuos vadinome samaniais.

O koks to gojaus grožis! Negali jam prilygti net tokie apdainuoti Anykščių šilėliai ar dvarų parkai. Tarp paukščių čia vyravo pilkosios varnos, kurios, susirinkusios į būrius, lyg žydų maldininkai su pilkais šalikais, keldavo didelį triukšmą. Gal tai būdavo vestuvės, gal laidotuvės, o gal tik susirinkimas, kuriame aptariamais svarbūs varnų reikalai. Visuomet praeidamas pamatysi gandrų, besisotinančius varlių patiekalais. Dažnai buvo galima pamatyti kurapakas, šarkas, gegutes, pempes, kurias vadindavom knyvėmis, varnėnus, vieverius, griežles, perkūno oželius ir, galų gale, giesmininkes lakštingalas. Jie visi turėjo prieglobstį gojuje: čia kurdavo šeimas, augino jaunąsias kartas. Vieni žiemai išskrisdavo į šiltesnius kraštus, bet pavasarį vėl sugrįždavo į savo senuosius lizdus. Nemėgiamiausios buvo varnos, nes jos vogdavo viščiukus, ančiukus ir žąsiukus.

Gojus priklausė, berods, trylikai ūkininkų. Rudenį susivesdavom karves ir bendrai ganydavom. Susikurdavom ugnį, nes sausų šakų ir lapų bei bulvienojų buvo pakankamai. Prisikepdavom bulvių ir, jeigu dar pavykdavo iškaulyti iš mamų žalių lašinių, tai būdavo tikras balius. Šalin visokie "steikai", "karbonadai", varlių šlaunelės, vėžiai ar žiogai. Niekas negalėjo prilygti keptoms bulvėms su lašiniiais.

Koks gi likimas to gojaus, to vaikystėje išsvajoto rojaus su visa gyvūnija? (Pabaiga - kitame numeryje)

Lietuviai, ir atsidūrę toli nuo tėvynės, imasi ūkiškų darbų. A. a. Vlodo Bacevičiaus nuotraukoje: 1947 metų pavasaris Schwab Gmund, Wurt. karo pabėgėlių stovykloje, kurioje gyveno apie tūkstantį lietuvių.

CENTRAL

Heating and Air Conditioning Company
24 Hr. Service & Installation
\$ 100.00 OFF - NEW FURNACE
\$100.00 OFF - NEW AIR CONDITIONER
10 % OFF - ANY SERVICE CALL
Call now: 1-216-731-9400

I V A I R E N Y B Ė S

Gerardas Juškėnas

SKURDAS PLINTA

"Associated Press" pranešė, kad Hagoje veikiantis Jungtinių Tautų organizacijos padalinys paruošė metinį įvairių šalių vystymosi rodiklį – "Human development index". Paskelbtas 174 valstybių sąrašas, kuris sudarytas, atsižvelgiant į žmonių amžiaus trukmę, gaunamas pajamas ir švietimą.

Jau penktą kartą pirmoji vieta teko Kanadai, teikiant pakankamas gyvenimo sąlygas. Po jos eina Prancūzija, Norvegija, JAV-jos ir Islandija. Baltijos valstybės šiame sąraše pažymėtos taip: 77 – Estija, 79 – Lietuva, 92 – Latvija. Sąrašo gale – penkios Afrikos valstybės: 170 – Burundi, 171 – Mali, 172 – Burkina Faso, 173 – Nigerija, 174 – Siera Leone.

Nors pramonė stiprėja, tačiau pasaulyje yra beveik 37 milijonai bedarbių, 100 mln. benamių ir arti 200 mln. žmonių, kurių gyvenimo trukmė – mažesnė negu 60 metų.

Tyrinėtojai pastebėjo ir kai kuriuos laimėjimus. Nuo 1960 m. kūdikių mirtingumas besivystančiuose kraštuose sumažėjo perpus, nepakankamai maisto gaunančių vaikų sumažėjo 25 %, o mokyklas

lankančių vaikų skaičius padvigubėjo. Ger. J.

PASKENDE NAPOLEONO LAIVAI

Praėjus porai šimtmečių po istorinių jūros kautynių, Viduržemio jūros gelmėse atrasti Napoleono karo laivyno paskendę likučiai. Ten žlugo jo svajonės sutriuškinti Britų imperiją. Prancūzų jūrų archeologai atrado Napoleono laivyno vėliavinį laivą "L'Orient" ir dvi fregatas, paskendusias už 15 mylių nuo Aleksandrijos uosto.

1798 m. rugpjūčio 1 d. prancūzų laivai pradėjo kovą su britų admirolo H. Nelson laivynu. 2000 tonų "L'Orient" 200 patrankų turėjęs laivas, pataikius į jį britų patrankos sviediniui buvo padegtas. Gaisras pasiekė parako sandėlius. Jiems sprogdus, žuvo 1000 prancūzų jūreivių.

Dabar pavyko rasti dalį laivo korpuso, 11 m (36 pėdų) vairas, sveriantis 1 t, dalis takelažo ir stiebo. Antrasis laivas – "La Serieuse" fregata, turėjo 42 patrankas. Ji buvo 800 tonų talpos ir 130-150 pėdų ilgio. Trečiasis laivas – "La Artemise" sudegė.

Taip buvo išspręstas Europos likimas. Adm. H. Nelsonui laimėjus, liko neįgyvendintas Napoleono siekis sužlugdyti Britų imperiją, užkariauti Egiptą, o vėliau – Indiją. Ger. J.

ATSLENKA ŽVAIGŽDŽIŲ DULKĖS

Apytiksliai lapkričio 17 d. sulauksime kometų debesų – dulkių antplūdžio. Maži trupinėliai – smėlio kruopelių arba ryžių grūdų dydžio atsitreks į Žemės atmosferą,

skriedami 41 mylios per sekundę greičiu, ir sudegs ryškia šviesa rytmečio danguje. Tuo laiku bus sustabdyti raketų skrydžiai į erdves, Hubble teleskopas žvelgs pro šalį, o Žemės palydovų saulės baterijų ekranai bus nukreipti nuo tos ugningos šviesos.

Meteoritų antplūdžiai yra kasmet išpranašaujami. Tačiau kas 33 metai "leonidais" vadinama grupė sukelia nuostabius rudens vaizdus. Jei šiemet jais nusivilsite, tai laukite 1999 m. lapkričio 18-os nakties. Pavyzdžiui, 1966 m. spėta, kad krito po 40 meteoritų kas sekundę. 1833 m. žmonėms atrodė, kad danguje žėri ugnis. Šiemet numatomų meteoritų skaičius taip pat bus išpūdingas.

Tolimųjų Rytų žiūrovai tikriausiai matys geriausią spektaklį, kada Didžiojo liūto (Leo major) žvaigždynas po vidurnakčio iškils virš akiračio. Įvyks susidurimas su Tempel – Tuttle kometos dulkių kaspinu.

Krintančias žvaigždės matome kasnakt. Spėjama, kad į Žemę kasdien iš erdvių nukrinta vidutiniškai iki 500 tonų akmenų, dulkių, vandens ir dujų. Žemė egzistuoja daugiau kaip 4 milijardų metų. Per tą laiką į ją nukrito 16 trilijonų tonų kritulių iš erdvių. Tačiau tai pridėjo vos 1% Žemės visumai. Leonidai yra vieni iš greičiausių skrajūnų, o Žemė kaktomuša susiduria su jais. Žmonėms nėra jokio pavojaus. Tačiau radijo sritys padangėse šnypš, spragsės ir pyškės, o erdvėje skriejantieji mechanizmai irgi bus pavojuje. Kai smėlio trupinėlis skrieja 150,000 mylių per valandą greičiu, susidūrimas su juo prilįgsta kulkos smūgiui. Ger. J.

A. A. ALFONSA MIKULSKĮ PRISIMINUS

Šiemet, spalio 14-ąją suka 15 metų nuo tos lemtingos akimirkos, kai atsakrėjo skaudi žinia apie žymaus

muziko, dirigento ir kompozitoriaus, Lietuvių tautinio meno ansamblio "Čiurlionis" įkūrėjo ir vadovo A. Mikulskio mirtį. Ta proga į "Dirvos" redakciją užsuko buvęs ilgametis šio ansamblio valdybos

(Nukelta į 11 p.)

"Čiurlionis" ansamblis koncertuoja Klyvlende (1958 m.). Priekyje – dirigentas A. Mikulskis.

DĖMESIO, BUVĘ PAPILĖNIŠKIAI

Papilės KULTŪROS NAMAMS reikia kapitalinio remonto. Vietiniai žmonės nebepajėgia sutelkti pakankamai lėšų tam projektui užbaigti. Būtų gerai, kad buvę papilėniškiai galėtų prisidėti ir surinkti lėšas, kurių trūksta, kad remontas būtų užbaigtas. Tie NAMAI yra labai svarbus kultūros židinys Papilės miestelio bei jos apylinkių gyventojams. Auką siųsti įrašant: "Auką perveskite į einamąją valiutinę sąskaitą Nr. 1116098 Lietuvos Taupomojo Banko Mažeikių skyriaus Papilės poskyryje."

Aukų siuntimo adresas:

Papilės seniūnijos remimo fondas,
J. Basanavičiaus g. 23.
5456 Papilė, Akmenės rajonas.
LITHUANIA

Mielam dainos mylėtojų – Klyvlende veikusių dainos vienetų: Čiurlionio ansamblio, "Ažuolų" okteto ir Ramovėnų vyrų choro dainininkui

A.† A.

ANTANUI KAVALIŪNUI

mirus, liūdesyje pasilikusiai velionio dukrai DALIAI ir jos vyrui RIMANTUI BITĖNAMS, sūnui VYTAUTUI KAVALIŪNUI, giminėms ir artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

Buvę čiurlioniečiai ir čiurlionietės, "Ažuolų" okteto ir Klyvlendo Ramovėnų vyrų choro dainos bičiuliai, ramovėnai ir artimieji.

M.G. Aukštuoliai
J. Balbatas
R.S. Baltušiai
S.J. Butrimai
H.J. Belzinskai
V.N. Čečiai
J. Citulis
Z. Dučmanas
K.K. Gaižučiai
A. Giedraitienė

V.J. Januškaitis
H.I. Johansonai
G. Karsokienė
A.M. Liutkai
V.A. Miškiniai
J. Naujokaitis
S. Pabrinkis
I.V. Stankai
A. Stempužienė
V. Sniečkus

A.† A.

ANTANUI KAVALIŪNUI

iškeliauvus į Anapus, nuoširdžiai užjaučiame velionio dukrą, sūnų ir kitus artimuosius.

V. Barauskas
V. ir S. Gedgaudai
J. ir J. Petroniai
V. ir A. Juodvalkiai

A.† A.

KATRYNAI BULOTIENEI

iškeliauvus į Anapus, širdingiausiai užjaučiame Antaną BULOTĄ bei kitus artimuosius ir kartu liūdimė.

Los Angeles
Tautinių namų valdyba

"DIRVAI" AUKOJO:

A. Lūža, Parma, OH	65	V. Janukaitis, Detroit, MI	10
M. Ambrazaitis, Chestertn, IN	20	F. Jakaitis, Miami B., FL	5
J. Jurgelis, Moreland H., OH	15	V. Tamulis, Cleveland, OH	5
J. Balbatas, Cleveland, OH	10	R. Zavodny, Maple Hts., OH	5
V. Dailidka, Albuquerque, NM	10	Visiems aukotojams	
N. Gincienė, Willowick, OH	10	nuoširdžiai dėkojame	

MŪSŲ MIESTE IR JO APYLINKĖSE

RENGINIŲ KALENDORIUS

• SPALIO 8-9 d.d. – konferencija "JAV LB 21-ame šimtmečiuje". Cleveland South Hilton viešbutyje.

• SPALIO 10-11 d. d. – JAV LB Tarybos sesija Cleveland South Hilton viešbutyje.

• SPALIO 10 d. – Baltijiečių draugystės vakaras Latvių parapijos salėje – Andrews Ave. ir Detroit Ave. (West 152-oji gatvė). Rengia Klyvlendo baltijiečių komitetas.

• SPALIO 17 d. – Lietuvos partizanų ansamblio "Girios aidai" koncertas Dievo Motinos parapijos salėje.

• SPALIO 24 d. 6:30 v. v. – "Exultate" choro rudens pokylis Dievo Motinos parapijos didžiojoje salėje.

• LAPKRIČIO 7 - 8 d. – "Lietuvių dienos" Rengia LB Cleveland, OH apylinkė. Hamilton "Aukuras" Dievo Motinos parapijos salėje parodys V. Alanto 3 veiksmų komediją "Šiapus už dangos". Sekmadienį po mišių – A. Kezio foto darbų paroda.

• LAPKRIČIO 8 d., sekmadienį, 11:30 v.r. – Kauno Vytauto Didžiojo universiteto prof. dr. Tomo Sodeikos paskaita Dievo Motinos parapijos salėje. Rengia "Ateities" klubas.

• LAPKRIČIO 15 d. – nuo 11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos rudens šventė.

• LAPKRIČIO 15 d., sekmadienį, 4 v.p.p. Dievo Motinos parapijos kavinėje – Vacio Kavaliūno novelių knygos "Šauksmas" pristatymas. Rengia "Korp! Giedra".

• LAPKRIČIO 21 d. – Lietuvos kariuomenės atkūrimo 80-mečio minėjimas Lietuvių namuose. Rengia Klyvlendo ramovėnai.

• LAPKRIČIO 28 d., 7 v.v. – JAV LB Kultūros premijų šventė. Rengėjai – JAV LB Klyvlendo apylinkė.

• GRUODŽIO 12 d., šeštadienį, nuo 9:00 v.r. iki 5:00 v. v. – adventinis susikaupimas – rekolekcijos Dievo Motinos parapijos svetainėje. Praves

kun. Rimas Gudelis. Rengia "Ateities" klubas.

• GRUODŽIO 19-20 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių

kepinių pardavimas.

• GRUODŽIO 24 d. 9:30 – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje.

• GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose.

A. A. ALFONSA MIKULSKI PRISIMINUS

(Atkelta iš 10 p.)

pirmininkas Vladas Plečkaitis. Dalindamas prisiminimais apie nepamirštamąjį maestro, Vladas pasakojo:

– Dalyvaudami "Čiurlionio" ansamblyje, mes galvojome, kad padedame Lietuvai nusimesti priespaudos pančius. Lietuvių tautos dainos ir šokiai turėjo priminti pasauliui apie Lietuvą, jos nepalaužiamą pasiryžimą atgauti laisvę. A. Mikulskis šventai tuo tikėjo. Jo didžiausia svajonė – išsaugoti 1940 metais Vilniuje suburtą ansamblį ir parvežti jį į laisvą Lietuvą. 1990 metais čiurlioniečiai koncertavo nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje. Gaila, kad vadovui nebuvo lemta tos dienos sulaukti.

Priminkite pagrindinius A. Mikulskio asmenybės bruožus.

Vadovas sugebėjo sukurti tokią ansamblio nuotaiką, kad kartą į jį atėjęs, norėjai jame pasilikti. Koncertuodami apkeliavome daugybę Amerikos miestų, visus stambesnius lietuvių telkinius. Artimai bendradarbiavome su Čikagos "Dainavos" ir Toronto "Varpo" chorais, koncertavome Kanadoje, Venesueloje ir Kolumbijoje. Grįždami iš kelionių, autobuse dainuodavome iki pat namų.

A. Mikulskiui scena buvo šventas dalykas. Nesvarbu, ar tai būtų repeticija, ar koncertas. Jis buvo ypatingai reiklus sau ir mums visiems. Labai jautrus, greitai užsidegantis, bet netrukus vėl atleidžiantis. Be galo mylėjo jaunimą. Nežiūrint skaudžios ligos, dirbo su mumis iki paskutiniųjų dienų. Prisimenu,

A. a. Alfonsas Mikulskis – Lietuvių tautinio meno ansamblio "Čiurlionis" įkūrėjas (1909 09 14 – 1983 10 14)

kad trečiadienį dar vedė repeticiją, bet pasijuto labai blogai. O penktadienį man pa-

skambino jo gydytojas ir pratarė: "Jau iškeliavo".

Kalbėjosi Jonas Jasaitis

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports * visas * prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095
Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Rita Staškutė-Zvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1998

Skrydžiai į Vilnių – geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.
Bendradarbiaujame su "Lietuvos avialinijomis".

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

Kongresmenas S.C.LaTourette "Lietuvių sodyboje"

Dana Čipkienė

Rugsėjo 22 d. "Lietuvių sodyba", įsikūrusi Cleveland, Ohio, atšventė 14-ąją sukaktį nuo jos atidarymo. Pirmasis gyventojas buvo Klyvlendo lietuvis Viktoras Alis. Jis sodyboje praleido paskutiniuosius 12 savo gyvenimo metų.

Mus maloniai nustebino, kai kongresmeno LaTourette sekretorė pranešė apie jo pageidavimą aplankyti Sodybą ir kartu paminėti šią sukaktį. Tiek jam, tiek ir kitiems kongresmenams bei senatoriams prieš pusmetį Sodybos ir kiti Klyvlendo bei jo apylinkių gyventojai siuntė laiškus prašydami, kad HUD agentūra nenutrauktų vyresnio amžiaus žmonių globos programos. Tokį pakeitimą buvo sumanęs naujasis HUD sekretorius Coumo. Tai būtų labai apsunkinę senesnių žmonių padėtį. Kai kuriems iš jų net būtų neįmanoma čia gyventi. Taigi, kongresmenas S. LaTourette norėjo aplankyti Sodybą ir asmeniškai pranešti gyventojams geras naujienas: tiek Kongresas, tiek ir Senatas nutarė palikti tą pačią tvarką, kaip buvo iki šiol. Ši programa yra labai palanki vyresnio amžiaus žmonėms, turintiems mažas pajamas. Mūsų sukeltas laiškų rašymo vėjus pakeitė valdžios nusišalinimas. Apie tai ir pranešė pats kongresmenas Steven C. LaTourette, atvykęs į "Lietuvių sodybą". Šis garbingas svečias jau yra pasižymėjęs Kongrese kaip vyresnių žmo-

nių užtarėjas bei rėmėjas jų globos programų, tarp kurių yra ir "social security", "medicare" bei visokios sveikatos apdraudos formos.

Kongresmenas buvo sutiktas pilnutėlėje Sodybos svetainėje, į kurią susirinko šio renginio dalyviai. Jos administratorė, pradėdama šią metinę Sodybos šventę, padėkojo Amerikos valdžios įstaigoms už galimybę pagelbėti vyresniems žmonėms. Ji pakvietė Sodybos patikėtinę Violetą Žilionytę-Leger vadovauti tolimesnei šventės programai. Buvo pristatyti sėdintieji prie garbės stalo: Sodybos patikėtinis Algis Žukauskas, dr. Gintautas Sabataitis, Lietuvos garbės konsulė Ingrida Bublienė bei lietuviškos radijo laidos "Tėvynės garsai" vedėja Aldona Stempuzienė.

Violeta, pristatydama aukštąjį svečią iš Vašingtono, apjuosė jį lietuviška juosta su užrašu "Sveikiname", paaiškindama, kad tai yra mūsų tradicija. Ypatingą išpuolį šis gestas padarė ne tik svečiui, bet ir tiems renginio dalyviams, kurie pirmą kartą pamatė gražią lietuvių tradiciją. Po to Violeta Leger įdomiai ir išsamiai pristatė kongresmeną, aptardama, kokius darbus jis yra nuveikęs ir kuriems Kongreso komitetams priklauso. Publika nepagailėjo aplodismentų paminėjus, kad šį valdžios atstovą galima pavadinti vyresnio am-

Iš kairės: Sodybos administratorė D. Čipkienė, kongresmenas S. C. LaTourette, patikėtinė V. Žilionytė-Leger, dr. G. Sabataitis ir patikėtinis A. Žukauskas.

žiaus žmonių teisių gynimo čempionu.

Pradėdamas kalbą kongresmenas pranešė, kad ir jis atvežė mums dovanų. Pirmiausia jis visiems parodė plaketę su užrašu: "Certificate of Congressional Recognition and Achievement Presented to the Lithuanian Center in celebration of your 14th Anniversary. September 22, 1998." Šią plaketę su sveikinimais iš Vašingtono jis perdavė patikėtinei Violetai. Jis taip pat perdavė jai ir kitą dovaną – didelę ir labai gražią Amerikos vėliavą su pažymėjimu, kad ji buvo iškelta virš Kapitolijaus (Capitol) rūmų jo prašymu.

Kongresmenas LaTourette labai pradžiugino Sodybos gyventojus pasakydamas, kad jiems jau nebereikės jaudintis, nes dabartinė vyresnių žmonių globos tvarka yra palanki. Jis paminėjo, kad palaiko nuolatinį ryšį su Sodybos administracija ir pažadėjo teikti mums pagalbą, kiek tik įmanoma. Po to jis atsakė į gausius dalyvių klausimus.

Tiek čia gyvenantys lietuviai, tiek ir kitų tautybių as-

menys "Lietuvių sodybą" laiko savo tikrais namais. Visi gyventojai gerai sutaria. Būdami panašaus amžiaus, jie visuomet atranda bendrų interesų ir jaučiasi lyg šeimoje. Čia gyvenantiems netenka nuobodžiauti, nes gali pasirinkti juos dominančius užsiėmimus. Bendri Sodybos užsiėmimai vyksta keturis kartus per savaitę. Įdomiausia savaitinė programa yra filosofijos klasė, kurioje įvairias paskaitas skaito Sodybos prižiūrėtojas Leonardas Kedys, turintis šios mokslo šakos magistro laipsnį. Jo ištikimumu, kiekvienas žmogus, nesvarbu, kokio amžiaus jis būtų, turi save lavinti. Šią klasę gausiai lanko ir kitur gyvenantys žmonės.

Du kartus per savaitę į Sodybos biblioteką renkasi maldos būrelis. Kas mėnesį laikomos šv. Mišios, kurias Sodyboje aukoja Dievo Motinos parapijos klebonas kun. Gediminas Kijauskas SJ. Tai labai didelė pagalba tiems gyventojams, kurie dėl sveikatos jau nebegali nuvykti į bažnyčią. Rodomi naujausi kino filmai, kuriuos parenkame pagal gyventojų pageida-

vimus. Nuolatos teikiami patarimai sveikatos priežiūros klausimais. Visais atvejais kalbame dviem kalbomis.

Mes galime pasidžiaugti, kad Lake County turi veiklią vyresnio amžiaus žmonių tarybą (Council on Aging), kuriai jau daug metų vadovauja energingas lietuvių išeivių sūnus Rimas Jasinevičius. Sodybos gyventojai šios organizacijos dėka gauna gana didelę pagalbą. Ir jei neužklumpa nepagydoma liga, tai čia galima gyventi, kol Dievas leidžia. Iki šios datos Sodyba į Amžinuosius namus išlydėjo 67 gyventojus, iš kurių 20 buvo lietuviai.

Kaip jau buvo skelbta, Sodyba yra Federalinės valdžios HUD agentūros padalinys ir privalo vykdyti visas jos taisykles. Čia apsigyventi gali tie, kurių metinės pajamos neviršija valdžios nustatytos sumos. Šiuo metu ji vienam žmogui yra \$17,300. Asmuo, norintis apsigyventi Sodyboje, turi būti ne jaunesnis, kaip 62 metų. Sodybos adresas: 34251 Ridge Rd., Willoughby, Ohio 44094. Tel. (440) 944-6305, faksas: (440) 944-8303.

Kalba kongresmenas Steven C. LaTourette. Už jo – Violeta Žilionytė-Leger.

TAUPA
LITHUANIAN CREDIT UNION

**SAVI
PAS SAVUS !**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠

**KVIEČIAME
VISUS
!
TAUPĄ !**

TELEFONAS 216.481.6677 <> E-MAIL TAUPA@AOL.COM

767 EAST 185th STREET CLEVELAND OHIO 44119

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.
penktadienį ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.
šeštadienį ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.
sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekviena taupotojų sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

P.S. TIRE Inc.
Complete Front End Service
481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter
• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm   866 E. 200 th St.
Sat.: 8 am to 4 pm   Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac